

БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСІВ

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
економіки, менеджменту та фінансів
_____ Катерина ЛЕМІШ

21 листопада 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В
УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОСТІ**

Виконавець: здобувач другого рівня вищої освіти, групи Маслов Валерій Андрійович
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Маслов Валерій Андрійович
Керівник: к.е.н., доц. Несторенко Т.П.
Рецензент: д.е.н., проф. Мандич О.В.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	
1.1 Концептуалізація фінансової стійкості як фундаментального індикатора життєздатності бізнесу в умовах турбулентності	13
1.2 Фактори впливу на фінансову стійкість в умовах ринкової турбулентності	22
1.3 Характеристика методичного інструментарію оцінювання фінансової стабільності організації	38
Висновок до розділу 1	53
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПАРАМЕТРІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «КОХНІВСЬКИЙ ХЛІБ»	
2.1. Економічний профіль підприємства та аналіз асортиментної політики в ринковому середовищі	55
2.2. Експрес-діагностика фінансового потенціалу та результативності діяльності суб'єкта господарювання	61
2.3. Дослідження показників фінансової стійкості підприємства хлібопекарної галузі	73
Висновок до розділу 2	79
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «КОХНІВСЬКИЙ ХЛІБ» В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОСТІ	
3.1. Обґрунтування інвестиційного сценарію модернізації як передумови зростання фінансової стійкості	82
3.2. Прогнозне оцінювання економічної ефективності та ризиків реалізації запропонованих інвестиційних ініціатив	88

3.3. Формування антикризової стратегії управління фінансовою стабільністю підприємства в умовах турбулентності	97
Висновок до розділу 3	100
ВИСНОВКИ	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	107

ВСТУП

Діяльність сучасних бізнес-структур у фазі радикальних ринкових трансформацій та поглиблення глобалізаційних процесів диктує необхідність формування високої адаптаційної спроможності, глибокого розуміння макроекономічних трендів та підтримки оптимального рівня фінансової незалежності. Сучасний вектор розвитку вітчизняної економіки, що характеризується політичною волатильністю та системною нестабільністю, ставить перед топ менеджментом завдання комплексного подолання дестабілізуючих факторів. Фундаментальним пріоритетом при цьому виступає збереження фінансової стійкості та досягнення фіскальної рівноваги в умовах наростаючої невизначеності зовнішнього оточення. За таких обставин критичного значення набуває інструментарій об'єктивного фінансового моніторингу, що дозволяє чітко диференціювати тимчасовий дефіцит ліквідності від реальних ризиків втрати платоспроможності та фінансового краху.

Суб'єкти господарювання хлібопекарської індустрії функціонують у середовищі з високою інтенсивністю конкурентної боротьби, що суттєво підвищує профіль ризику, водночас зберігаючи специфічні галузеві детермінанти розвитку. Динаміка ринкових відносин провокує загострення суперництва та генерує ймовірність виникнення системних фінансових загроз: деградації фінансової автономії, розбалансування капітальної структури, появи симптомів неплатоспроможності та критичних ризиків банкрутства. Окреслена ситуація вимагає імплементації інноваційних підходів до збору, обробки та аналітичної інтерпретації фінансових даних, які б забезпечували ефективність стратегічного управління. Відповідно, розширюється функціональне поле фінансового аналізу: він трансформується з методу констатації поточного стану у прогностичний інструмент обґрунтування потреби в капіталі, ідентифікації оптимальних джерел фінансування та забезпечення безперервного циклу руху грошових потоків.

За окреслених обставин критично підвищується запит на імплементацію науково верифікованих інструментів діагностики фінансової стабільності, що слугують фундаментом для прийняття прецизійних та стратегічно вивірених управлінських рішень. Актуальність обраного напряму магістерського дослідження диктується нагальною потребою у комплексному переосмисленні теоретичних парадигм та адаптації прикладних методик оцінювання фінансової незалежності суб'єктів господарювання. Крім того, особливої уваги потребує поглиблений аналіз фінансових індикаторів та розробка дієвого прикладного інструментарію зміцнення фінансової міцності підприємств хлібопекарської галузі в умовах перманентної економічної турбулентності.

У сучасному турбулентному середовищі, де функціонують суб'єкти хлібопекарської індустрії, критичного значення набуває імплементація інструментарію оцінювання фінансової стабільності, моніторинг спроможності організації до генерації грошових потоків, а також прецизійний аналіз детермінант ризику з метою оперативного впровадження антикризових заходів. Окреслені вектори визначили концептуальну архітектуру та логіку даної наукової роботи.

Мета дослідження полягає у розробці комплексних управлінських рекомендацій щодо зміцнення фінансової незалежності підприємства на основі системного вивчення теоретичних парадигм та прикладних аспектів його життєздатності. Фінансова стійкість позиціонується як фундаментальний базис функціонування бізнес-структури, що детермінує ефективність виробничих циклів, темпи технологічної модернізації, якісні характеристики продукції та цільові фінансові індикатори в умовах ринкової турбулентності.

Об'єктом дослідження виступає фінансово-господарська діяльність підприємства хлібопекарської галузі (на прикладі ТОВ «Кохнівський хліб»), яка інтерпретується через систему індикаторів платоспроможності та фінансової автономії, що визначають ресурсний потенціал для стабільного функціонування та стратегічного масштабування.

Предмет дослідження становлять теоретико-методологічні засади формування фінансової стійкості, сукупність внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на результативність діяльності, а також аналітичний інструментарій оцінювання поточної стабільності та пошуку точок подальшого економічного поступу.

Для реалізації визначеної мети було окреслено та вирішено наступний перелік завдань:

розкрити теоретико-економічний зміст фінансової стійкості як категорії менеджменту та систематизувати ключові детермінанти, що обумовлюють її рівень;

здійснити критичний огляд та порівняльний аналіз існуючих методичних підходів до діагностики фінансової стабільності суб'єктів господарювання;

провести комплексну оцінку результативності фінансово-господарської діяльності та поточного стану об'єкта дослідження;

виконати поглиблений аналіз системи індикаторів, що характеризують рівень фінансової автономії та незалежності підприємства;

обґрунтувати прикладні рекомендації щодо зміцнення життєздатності організації через імплементацію інвестиційних ініціатив та сформувати стратегічні вектори підтримки фінансової рівноваги в умовах макроекономічної турбулентності.

Методологічну основу дослідження становить комплекс загальнонаукових та специфічних методів економічного аналізу. Зокрема, у процесі роботи було застосовано нормативно-розрахунковий та балансовий методи (для верифікації структури активів і пасивів), метод аналітичного групування, коефіцієнтний аналіз (для розрахунку відносних показників стійкості), метод порівняння та динамічних зіставлень, а також інші інструменти фінансового моніторингу, що дозволило забезпечити репрезентативність отриманих результатів.

Інформаційною базою дослідження став комплекс наукових доробок провідних вітчизняних та іноземних фахівців, чинне законодавство України,

нормативно-правові акти Верховної Ради та Кабінету Міністрів. Також було використано галузеві інструктивні матеріали, що регулюють функціонування хлібопекарського сектору, та первинну фінансову звітність об'єкта дослідження – ТОВ «Кохнівський хліб» за 2023-2024 рр.

Практична значущість одержаних результатів обумовлена розробкою прикладних інструментів зміцнення фінансової стабільності суб'єктів хлібопекарської індустрії в умовах системних ринкових трансформацій. Сформована в роботі система фінансових індикаторів та аналітичний інструментарій можуть бути імплементовані як профільними підприємствами, так і іншими стейкхолдерами для обґрунтування стратегічних управлінських рішень та мінімізації ризиків неплатоспроможності.

Результати проведеного дослідження було представлено на XIII Всеукраїнській науково-практичній онлайн конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасна фінансова політика України: проблеми та перспективи» (Маслов В.А. Вплив зовнішніх шоків на фінансову стійкість підприємства // «Сучасна фінансова політика України: проблеми та перспективи» [Текст]: матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 2 грудня 2025 р.) / Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2025. С.211-213) й на Міжнародній науково-практичній конференції «Глобальна безпека та асиметричність світового господарства в умовах нестабільного розвитку економічних систем» (11 грудня 2025 року), Центральноукраїнський національний технічний університет («Моделювання фінансової стійкості економічних систем у контексті глобальних викликів») з подальшою публікацією тез доповідей в збірниках матеріалів конференцій. Також результати дослідження були представлені на X Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми забезпечення якості життя в глобалізованому світі» (27-28 листопада 2025 р.), Академія прикладних наук – Вища школа управління та адміністрування в Ополі (Польща).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний зміст роботи викладений на 114 сторінках комп'ютерного тексту. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел із 78 найменувань, містить 20 таблиць та 5 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Концептуалізація фінансової стійкості як фундаментального індикатора життєздатності бізнесу в умовах турбулентності

У контексті ринкової економіки фінансовий аналіз є однією з ключових функцій управління підприємством. Глибокий аналіз фінансових показників, зокрема результатів діяльності, рівня платоспроможності та фінансової стійкості, дозволяє своєчасно ідентифікувати та усунути наявні недоліки у фінансово-господарській сфері, а також мобілізувати резерви для суттєвого поліпшення фінансового становища компанії. Фінансова стійкість підприємства являє собою комплексну, багатоаспектну економічну категорію. У науковому та практичному обігу часто зустрічається використання різних термінологічних варіацій для позначення цього явища, таких як «фінансова стабільність» та «фінансова сталість». Виникає потреба у чіткому розмежуванні цих понять. Для цього варто звернутися до загальноприйнятих лексичних визначень. Сталий характеризується незмінністю, збереженням початкового складу, обсягу чи форми; є постійним або стабільним. Стабільний – такий, що забезпечує постійність або незмінність певних параметрів, характеристик чи ступеня впливу. Стійкий означає наявність стабільності, постійності та сталості; є урівноваженим і протікає спокійно [46]. З огляду на ці визначення, поняття «стійкість» логічно інтегрує в собі ознаки сталості та стабільності. Таким чином, саме стійкість виступає як інтегруюча категорія, що об'єднує ці дві суттєві характеристики. Тому застосування терміна «фінансова стійкість» є найбільш обґрунтованим і доцільним. В умовах ринкових відносин фінансовий стан компанії слугує індикатором не лише її життєздатності, але й потенціалу для подальшого розвитку, який безпосередньо ґрунтується на її стійкості (стабільності). У широкому розумінні, «стійкість» системи – це її здатність

реагувати на зовнішні впливи та зміни таким чином, щоб не просто генерувати фактори, які підтримують рівноважний стан, але й забезпечувати прогресивний розвиток. За критерієм прояву в економічній системі виокремлюють три основні види стійкості: статичну, динамічну та результативну (яка призводить до кількісних і якісних змін) [60, с. 145].

Слід визнати, що найвищий рівень стійкості часто асоціюється зі статичним станом, тобто станом абсолютної рівноваги чи спокою. Однак, коли ми аналізуємо фінансово-господарську діяльність суб'єкта, необхідно враховувати, що будь-який бізнес-процес за своєю суттю є динамічним явищем – це постійна дія, зміна та рух. Таким чином, статичність є неприйнятною характеристикою для опису фінансового стану функціонуючого підприємства в умовах непередбачуваної турбулентності.

У зв'язку з цим, доцільно підтримати позицію дослідників, які розрізняють поняття: «Стабільність» слугує показником сталості (постійності) самого динамічного процесу руху фінансового стану. Вона відображає темп, швидкість та вимір прояву діяльності через порівняння поточних результатів із минулими періодами. Натомість, застосування терміну «стійкість» до характеристики будь-якого процесу, що розвивається в часі (особливо в умовах зовнішнього тиску), позначає динамічну стійкість – сталість його прояву [36, С. 257], тобто здатність зберігати траєкторію розвитку попри коливання.

Відповідно до визнання сутності підприємства як системи, що перебуває в постійному русі, в національній науковій літературі традиційно виділяють три ієрархічні рівні забезпечення його фінансової стійкості: внутрішня стійкість, фінансова стійкість та загальна стійкість [27, С. 125].

Внутрішня стійкість є фундаментальним рівнем і визначається як такий фінансовий стан, за якого підприємство досягає стабільно високих результатів своєї операційної діяльності. Вона є відображенням оптимального стану трудового потенціалу, матеріально-речової та вартісної (грошової) структури виробництва. Динаміка внутрішньої стійкості повинна забезпечувати стабільне

отримання високих натуральних та фінансових результатів функціонування, виступаючи внутрішнім захисним механізмом від зовнішньої турбулентності.

Внутрішня стійкість підприємства базується на своєчасному та адаптивному управлінні як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками, що впливають на його діяльність. Водночас, зовнішня стійкість суб'єкта господарювання обумовлена стабільністю економічного середовища, в якому він функціонує, і досягається переважно за допомогою відповідного макроекономічного регулювання ринкової економіки. Окрім цих двох, доцільно виділяти спадкову стійкість, яка формується за рахунок акумульованого запасу міцності, набутого компанією протягом попередніх операційних періодів. Цей запас виступає важливим буфером, що захищає підприємство від впливу несприятливих дестабілізуючих факторів турбулентного оточення. Сама фінансова стійкість відображає постійне та надійне перевищення доходів над витратами, а також здатність підприємства вільно маневрувати грошовими коштами. Це дозволяє ефективно використовувати ресурси для забезпечення безперервності виробничого та реалізаційного процесу, а також для фінансування його розширення та оновлення.

Фінансова стійкість є показником такого стану та ступеня використання фінансових ресурсів, за якого компанія, гнучко оперуючи коштами, здатна гарантувати безперебійне функціонування, а також покривати капітальні витрати на розвиток. Ключовим елементом фінансової стійкості є наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів для забезпечення конкурентоспроможного виробництва. В свою чергу, необхідний обсяг цих ресурсів може бути сформований лише за умови високої ефективності роботи, що генерує прибуток. У ринкових умовах прибуток формує фінансову основу для самофінансування поточної діяльності та здійснення розширеного відтворення. За допомогою прибутку підприємство не лише виконує свої зобов'язання перед бюджетом, банками та контрагентами, але й інвестує в капітальне будівництво, реконструкцію, модернізацію чи заміну обладнання на більш прогресивне. При цьому для досягнення та збереження фінансової

стійкості критично важливим є не лише абсолютна сума прибутку, але і його рентабельність щодо залученого капіталу чи понесених витрат.

Найвищим індикатором фінансової стійкості є здатність підприємства функціонувати та розвиватися в умовах істотних змін внутрішнього та зовнішнього середовища. Для цього компанія повинна мати гнучку структуру фінансових ресурсів і, за необхідності, мати можливість залучення позикових коштів, тобто бути кредитоспроможною. Загальна стійкість відображає рух грошових потоків, який гарантує постійне домінування надходжень (доходів) над витратами (затратами). Умовою загальної стійкості є вільна здатність підприємства розвиватися попри вплив внутрішнього і зовнішнього середовищ, що вимагає наявності адаптивної структури капіталу. Головною складовою загальної стійкості підприємства, що формується у процесі всієї його фінансово-господарської діяльності, є фінансова стійкість.

Отже, для забезпечення фінансової стійкості в сучасному контексті підприємство повинно володіти еластичною структурою капіталу, вміло організовувати його обіг, щоб забезпечити стабільне перевищення доходів над витратами, підтримуючи платоспроможність та створюючи умови для самостійного відтворення.

Концептуальна економічна сутність категорії фінансової стійкості підприємства може бути комплексно інтерпретована як:

Аналітична характеристика загального фінансового стану суб'єкта господарювання.

Ступінь мінімізації залежності компанії від зовнішніх (залучених) джерел фінансування.

Стан фінансової автономії, коли підприємство здатне покривати інвестиції в необоротні активи за рахунок власних коштів, підтримувати оптимальний рівень дебіторської та кредиторської заборгованості, а також своєчасно виконувати всі взяті на себе зобов'язання.

Наявність достатнього обсягу нерозподіленого прибутку як джерела саморозвитку.

Характеристика ефективності розміщення та використання фінансових ресурсів, що забезпечує постійний розвиток виробництва та інших сфер діяльності, базуючись на зростанні прибутку й активів при одночасному збереженні платоспроможності та кредитоспроможності.

Зважаючи на багатогранність цього явища, універсальне (єдине) тлумачення поняття фінансової стійкості наразі відсутнє. У науковій думці умовно виділяють п'ять основних концептуальних підходів до її визначення (рис. 1.1).

Перший підхід розглядає стійкість як загальну характеристику фінансового стану. Він ґрунтується на поширеній у наукових колах думці (зокрема, науковців Іваненка В.М., Градової А.П.) про те, що фінансова стійкість є насамперед загальною, інтегральною характеристикою фінансового стану підприємства. Відповідно до цієї концепції, для комплексної оцінки фінансової стійкості пропонується використовувати весь набір показників, які одночасно відображають платоспроможність, ліквідність та рентабельність діяльності компанії [47, 46, 17]. Хоча цей підхід забезпечує широке бачення, методологічно обґрунтованим є розгляд фінансової стійкості як самостійної економічної категорії, яка повинна мати відокремлені, специфічні характеристики визначення. Таке відокремлення є важливим концептуальним методологічним положенням.

Другий підхід пропонує більш конкретне визначення, трактуючи фінансову стійкість як показник ступеня залежності підприємства від залучених джерел фінансування.

Наприклад, Холт Роберт Н. зазначає, що «показники фінансової стійкості визначають ступінь ризику, який може бути пов'язаний зі способом формування структури залучених та власних засобів, що використовуються для фінансування активів фірми» [13]. В умовах турбулентності ця категорія набуває особливого значення, оскільки висока залежність від зовнішніх джерел підвищує фінансові ризики.

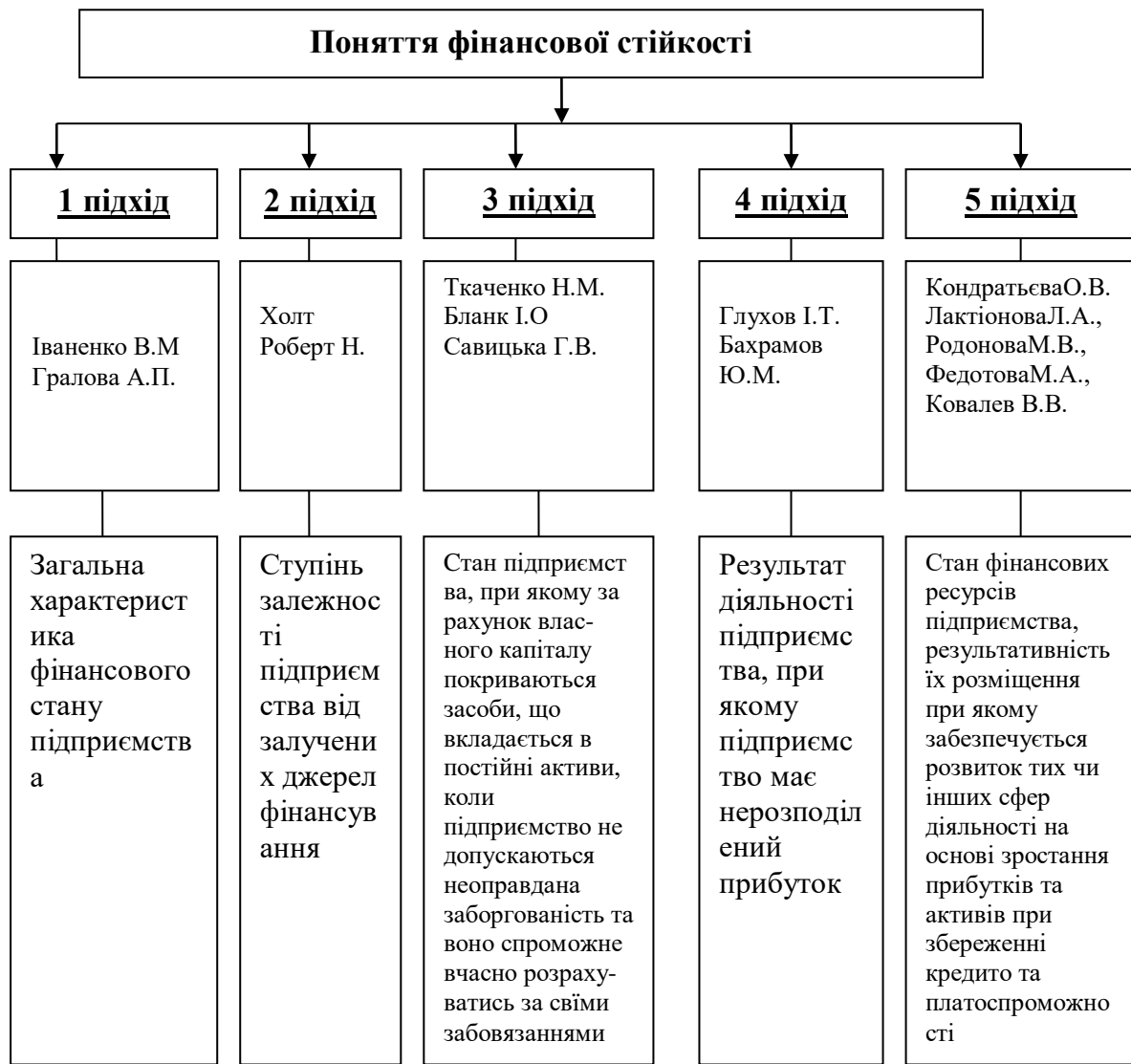

Рис.1.1. Основні підходи до визначення категорії «фінансова стійкість» підприємства

Саме на принципі забезпечення запасів підприємства власним чи позиковим капіталом побудована методика розрахунку абсолютного показника фінансової стійкості. Хоча цей показник буде розглянутий детальніше, очевидно, що абсолютний індикатор не може вичерпно охарактеризувати таку складну економічну категорію.

Третій підхід є логічним розвитком попереднього, але він конкретизує важливість частки активів, яка має бути профінансована за рахунок власного капіталу, та доповнюється іншими характеристиками. Український науковець Ткаченко Н.М. розглядає фінансову стійкість крізь призму взаємозв'язку між

статтями балансу підприємства [10]. Згідно з цим поглядом, кожна стаття активів логічно повинна мати чітко визначені джерела фінансування. Візуалізація цього взаємозв'язку між статтями балансу, виходячи з даної позиції, представлена на рисунку 1.2.

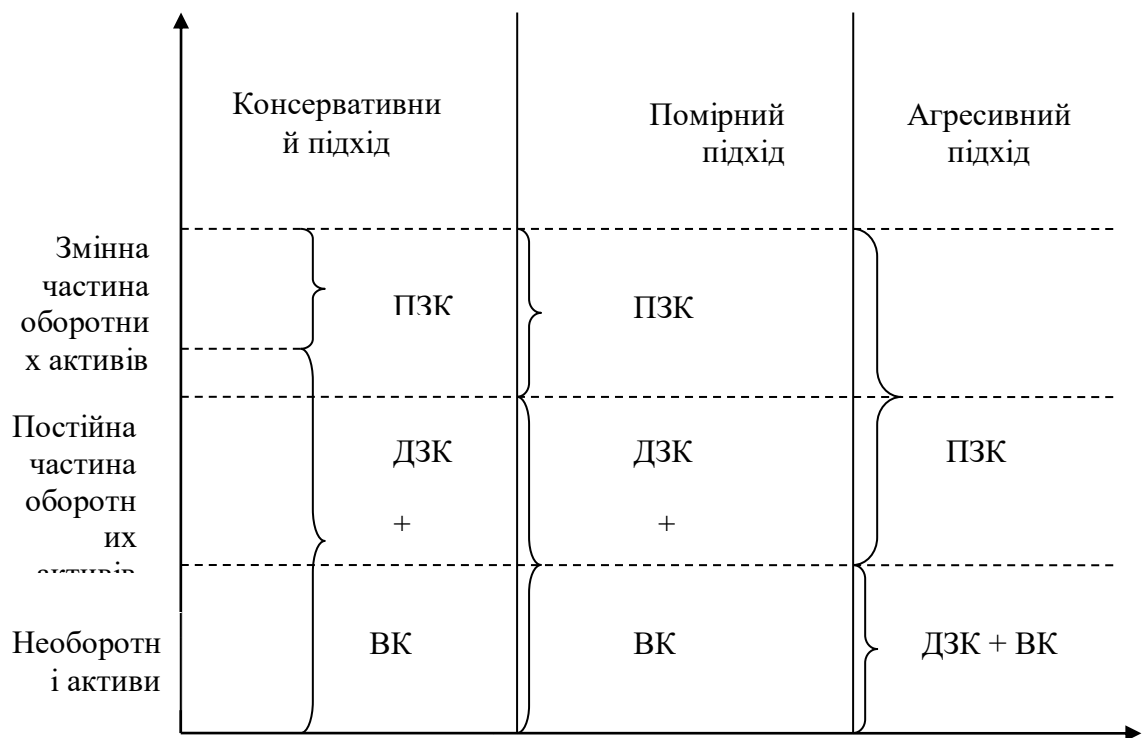
Рис.1.2. Внутрішня архітектура балансових статей та їхній взаємовплив на стабільність суб'єкта господарювання

Структура фінансової стійкості вимагає встановлення чіткої відповідності між кожним видом активів підприємства та відповідним видом пасивів, що слугує джерелом їх фінансування. Дотримання цього принципу відповідності є фундаментальним для досягнення фінансової рівноваги.

Для довгострокових (необоротних) активів джерелами фінансування переважно виступають власний капітал та довгострокові зобов'язання. Крім того, ці активи можуть бути сформовані за рахунок довгострокових банківських кредитів. Що стосується поточних (оборотних) активів, їх фінансування розподіляється наступним чином:

Постійна частина поточних активів (зокрема, виробничі запаси та понесені витрати) повинна покриватися за рахунок власного капіталу. Це забезпечує надійність фінансування мінімально необхідного для діяльності оборотного циклу, що є важливим в умовах турбулентності. Змінна частина цих активів (таких як дебіторська заборгованість та грошові кошти) може бути профінансована за рахунок короткострокових зобов'язань, тобто короткострокового позикового капіталу.

У фінансовому менеджменті існують три принципові підходи до визначення оптимальної політики залучення та розподілу джерел фінансування між різними групами активів підприємства (рис.1.3).

ПЗК - поточний залучений

ДЗК - довгостроковий залучений капітал

ВК - власний капітал

Рис. 1.3. Підходи до фінансування активів підприємства

Консервативний підхід передбачає, що власний капітал та довгострокові позикові кошти (залучений капітал) повинні покривати не тільки необоротні активи та постійну частину оборотних активів, але й значну частину змінних

оборотних активів. Така стратегія забезпечує найвищий рівень фінансової стійкості підприємства, мінімізуючи ризики ліквідності в умовах турбулентності.

Згідно з моделлю помірною підходу, за рахунок власного та довгострокового позикового капіталу фінансуються необоротні активи та постійна частина оборотних активів. Такий метод фінансування вважається допустимим (оптимальним) і забезпечує адекватний рівень фінансової стійкості.

Агресивний підхід є найбільш ризикованим і полягає у фінансуванні виключно необоротних активів за рахунок власного та довгострокового капіталу.

Усі оборотні активи фінансуються короткостроковим позиковим капіталом. Хоча ця модель дозволяє функціонувати з мінімальною потребою у власному капіталі [30], вона послаблює платоспроможність і знижує фінансову стійкість підприємства, роблячи його вразливим до несподіваних змін ринку.

Подальше вивчення категорії фінансової стійкості розкриває її багатогранність. В.П. Астахов, наприклад, акцентує, що стійкість характеризує ступінь захищеності залученого капіталу. І.О. Бланк доповнює це визначення, вказуючи, що фінансова стійкість визначає ступінь фінансової стабільності майбутнього розвитку компанії. Г.В. Савицька пропонує розглядати як індикатор стійкості показник фінансового левериджу, який відображає темпи приросту чистого прибутку щодо валового, обумовлені ефектом фінансового важеля (співвідношенням позикового та власного капіталу) [84, 31, 5].

Окремий підхід до трактування фінансової стійкості пов'язаний з її кореляцією з наявністю нерозподіленого прибутку. Так, В.В. Глухов та Ю.М. Бахрамов стверджують, що «фінансовий стан є стійким, якщо підприємство здійснює річний цикл господарської діяльності, має прибуток та не погіршує початкову умову функціонування для наступного циклу діяльності» [47].

Проте, варто зазначити, що наявність нерозподіленого прибутку є лише результатом прибуткової діяльності, але не може бути єдиною ознакою стійкого фінансового стану. Підприємство, незважаючи на прибуток, може мати значні обсяги просроченої дебіторської та кредиторської заборгованості, що нівелює позитивний ефект і аж ніяк не свідчить про стійкість.

Різноманітність існуючих підходів свідчить про неоднозначність дефініції цієї категорії в наукових колах, оскільки кожен дослідник трактує її з позиції цілей та задач власного дослідження.

Таким чином, фінансова стійкість суб'єктів господарювання – це комплексна економічна категорія, що відображає рівень фінансового стану та фінансових результатів підприємства, його здатність виконувати зобов'язання та забезпечувати розвиток діяльності при збереженні кредито- та платоспроможності. Кількісною характеристикою фінансової стійкості є запас міцності, що формується структурою майна та капіталу, гарантуючи фінансову незалежність та ліквідність як у поточному періоді, так і в довгостроковій перспективі.

Саме таке широке визначення дозволяє оцінювати фінансову стійкість із точки зору послідовного розгляду всіх процесів, пов'язаних із рухом фінансових ресурсів, що виражається у зміні структури майна та капіталу підприємства.

1.2. Фактори впливу на фінансову стійкість в умовах ринкової турбулентності

В умовах конкурентного ринку операційна та фінансова діяльність суб'єкта господарювання трансформується у багаторівневу систему взаємозумовлених процесів, що піддаються впливу розгалуженої сукупності детермінант. Ігнорування бодай одного релевантного чинника при проведенні діагностики фінансової стійкості суттєво деформує результати аналізу, що призводить до формування хибних управлінських висновків та знижує

результативність стратегічних заходів із підтримки стабільності. Варто враховувати, що ці фактори часто мають антагоністичний характер впливу: кумулятивний негативний ефект певної групи показників здатний нівелювати позитивні зрушення в інших сегментах фінансової системи підприємства.

Оскільки компанія одночасно функціонує як активний учасник та об'єкт ринкових інтеракцій, маючи при цьому лімітовані важелі впливу на окремі змінні, критично важливим етапом менеджменту є диференціація факторів на ендогенні (внутрішні) та екзогенні (зовнішні).

Зовнішні фактори формуються поза межами прямого адміністративного впливу компанії, мають об'єктивний характер і практично не піддаються корекції з боку внутрішньофірмового менеджменту. Екзогенні детермінанти представляють собою сукупність елементів макросередовища, у якому суб'єкт господарювання реалізує свій економічний потенціал. У науковій літературі їх класифікують на фундаментальні (базові) та допоміжні. Ключовим фундаментальним чинником виступає нормативно-правове поле, за допомогою якого державні інституції здійснюють регулювання бізнес-процесів. До інших релевантних факторів цієї групи належать: рівень забезпеченості та доступності стратегічних ресурсів (капіталу, виробничих потужностей, сировинної бази тощо); збалансованість фіскальної та стимулюючої функцій оподаткування, що є передумовою для інтенсифікації відтворення капіталу; а також загальний макроекономічний фон, стабільність якого набуває критичної ваги в періоди ринкової волатильності.

До допоміжних чинників відносять систему державного протекціонізму та фінансової підтримки; розвиненість ринкової інфраструктури; рівень бюрократизації процедур реєстрації та адміністрування бізнесу. Державна стратегія стосовно корпоративного сектору реалізується через два вектори: по-перше, шляхом розробки ефективного законодавчого базису, по-друге – через інституціоналізацію позитивного суспільного сприйняття підприємництва як ключового драйвера національної економіки.

Внутрішні фактори перебувають у прямій детермінації від якості операційного управління, ефективності бізнес-процесів та стратегічного вибору самого підприємства. Ендогенні детермінанти стабільності охоплюють сукупність особистісних та професійних компетенцій суб'єктів підприємництва, зокрема їхню психологічну стійкість, систему мотивації, фахову кваліфікацію та інші індивідуальні характеристики, що безпосередньо впливають на якість менеджменту.

Управлінський інструментарій при цьому структурується за соціально-психологічними, організаційно-правовими та фінансово-економічними векторами, які перебувають у стані тісної взаємозалежності. Зокрема, соціально-психологічний аспект відображає рівень суспільної лояльності до бізнесу та ступінь готовності індивідів до підприємницької активності. У межах конкретної бізнес-одиниці соціальні чинники зазвичай виступають як екзогенні змінні, тоді як психолого-професійні якості персоналу та керівництва класифікуються як суто внутрішні ресурси. Водночас світовий досвід і результати фундаментальних наукових досліджень підтверджують, що в розвинених економічних системах саме дієвий механізм державної підтримки є стратегічним базисом, який гарантує успішність та фінансову життєздатність приватного сектору.

Завершальною, проте не менш визначальною групою детермінант, що формують вектор розвитку суб'єктів господарювання та їхню фінансову життєздатність, виступають фінансово-економічні чинники.

Візуалізація сукупності факторів, які здійснюють вплив на результативність операційної діяльності та інтегральний фінансово-майновий стан підприємства, відображає архітектуру їхньої багатоаспектної та взаємозумовленої взаємодії (рис. 1.4).

Категорія «зовнішнє середовище» («зовнішнє оточення») інтегрує в собі широкий спектр детермінант, значення яких критично зростає в періоди макроекономічної нестабільності.

Рис. 1.4. Фактори, що впливають на результати діяльності фірми

До них належать кон'юнктура ринкового середовища; панівні технологічні парадигми та ступінь інноваційно-технічного прогресу; рівень реальної купівельної спроможності населення; вектор монетарної, фіскальної та кредитної стратегії державних інституцій, а також загальний соціально-економічний фон і суспільні трансформації.

Окреслені екзогенні детермінанти здійснюють як прямий, так і кумулятивний вплив на всі вектори операційної та фінансової активності суб'єкта господарювання, що в підсумку детермінує рівень його фінансової незалежності. Зазначені чинники виступають каталізаторами змін як для цільових показників стійкості, так і для інтегрального фінансового стану організації. У їх складі доцільно виокремити наступні стратегічні групи:

1. Економічні детермінанти – фаза економічного циклу (рецесія або інтенсифікація виробництва в масштабах країни); темпи інфляційних процесів; волатильність фінансової архітектури; волатильність цін на стратегічні ресурси; трансформація ринкової кон'юнктури; масштабування криз неплатоспроможності серед контрагентів, а також рівень фіскального тиску та збалансованість національної податкової системи.

2. Політико-правові детермінанти – ступінь політичної консолідації та стабільності; вектор зовнішньоекономічної стратегії держави; надійність наявних торговельних зв'язків та стабільність ринків збуту; регулювання експортно-імпортних операцій; а також якість законодавчого забезпечення підприємництва, антимонопольний комплаєнс та ефективність регуляторних функцій державних інституцій.

3. Науково-технологічні детермінанти – інтенсифікація інноваційного прогресу та зумовлене цим загострення глобальної конкуренції, що змушує бізнес до безперервної адаптації та активного впровадження новітніх технологій для підтримки фінансової життєздатності.

4. Соціально-демографічні детермінанти – кількісні та якісні характеристики населення; рівень реальних доходів і добробуту громадян; соціокультурні особливості суспільства. Ці змінні є фундаментальними для

формування обсягу, структури запитів та реального платоспроможного попиту споживачів на ринку товарів і послуг.

Фундаментальну роль у забезпеченні стабільної генерації виручки відіграють обсяги, вектор розвитку та волатильність платоспроможного попиту на товари чи послуги суб'єкта господарювання. Цей показник перебуває у прямій детермінації від макроекономічних трендів, динаміки доходів контрагентів та кінцевих споживачів, а також маркетингової та цінової стратегії самої організації. Дефіцит купівельної спроможності, що є характерною ознакою рецесійних процесів, не лише провокує кризу неплатежів, а й інтенсифікує ринкове суперництво. Конкурентне середовище виступає потужним екзогенним фактором, що корегує рівень фінансової автономії компанії. Додатковими регуляторними важелями фінансової життєздатності є державна фіскальна та монетарна політика, зрілість фінансово-страхової інфраструктури, а також глибина інтеграції у світогосподарські зв'язки та ефективність використання переваг міжнародної кооперації.

В умовах ринкової трансформації кумулятивний вплив дестабілізуючих факторів часто набуває синергетичного ефекту, що значно ускладнює операційні процеси. Варто наголосити: чим вища концентрація бар'єрів для функціонування природних економічних регуляторів, тим складнішим стає процес структурної адаптації бізнесу до ринкових вимог та налагодження систем саморегуляції. Водночас емпіричні дослідження підтверджують, що дієвим методом подолання інертності та відновлення структурної міцності кризового підприємства є інтенсифікація припливу інвестиційних та матеріальних ресурсів [51]. Таке ресурсне стимулювання спонукає менеджмент до імплементації інноваційних підходів та сприяє демонтажу застарілих, нерентабельних моделей діяльності.

Фундаментальні засади фіскального регулювання як ключової прерогативи держави в ринковому середовищі були закладені ще в класичних працях А. Сміта. Сучасні бізнес-структури існують у стані безперервного симбіозу з державними інституціями. Останні, у свою чергу, несуть

відповідальність за інституціалізацію сприятливого підприємницького клімату та розбудову ринкової інфраструктури, що є базисом для життєздатності всієї економічної системи. Паралельно з цим держава реалізує низку стратегічних функцій, серед яких пріоритетне місце посідає впровадження ефективної податкової політики.

Податкові платежі за своєю суттю є законодавчо закріпленим механізмом безальтернативного відчуження частки доходів та активів суб'єктів господарювання та громадян. Головна місія цього процесу полягає у акумуляції фінансових ресурсів у центральному та муніципальних бюджетах для фінансування суспільних потреб.

Система загальнодержавного оподаткування базується на універсальних фіскальних інструментах, до яких належать: податок на додану вартість (ПДВ), акцизне оподаткування, податок на прибуток корпорацій, державне мито та соціальні внески (ЄСВ). Дані зобов'язання є релевантними для всіх категорій бізнесу незалежно від регіону діяльності. Муніципальний сегмент фіскальної системи (місцеві податки та збори) охоплює плату за землю, податок на нерухомість, збір за місця для паркування та інші локальні платежі, регламентація яких належить до компетенції органів місцевого самоврядування.

Еволюція податкового середовища в Україні супроводжується високим ступенем волатильності та неоднозначності. Це зумовлено безпрецедентною складністю трансформаційних процесів, обмеженим історичним досвідом функціонування вільних ринків та етапом адаптації національного підприємництва до глобальних викликів. Подолання дисфункцій вітчизняної податкової системи потребує вирішення таких стратегічних завдань:

концептуальне обґрунтування переліку податкових інструментів, імплементація яких має бути спрямована не лише на фіскальне регулювання, а й, що є стратегічно пріоритетним, на інтенсифікацію та стимулювання підприємницької ініціативи;

інституціоналізація контролюючих органів, спроможних забезпечити незалежний, неупереджений та всебічний державний моніторинг дотримання податкового комплаєнсу;

формування механізмів прецизійного обліку всіх категорій доходів суб'єктів господарювання та фізичних осіб, що є необхідною передумовою для побудови ефективної архітектури оподаткування та забезпечення повноцінної реалізації її стимулюючої та регулюючої функцій.

Отже, фіскальні механізми виступають прецизійним інструментарієм, що потребує зваженого та стратегічного підходу до імплементації. У державах із розвиненими ринковими інституціями архітектура оподаткування проходила тривалий шлях еволюційної адаптації синхронно з розвитком бізнес-середовища, що дозволило сформувати сталий емпіричний базис їхнього функціонування. Фундаментальна дилема фіскальної ефективності полягає у наступному: надмірний податковий тиск дестимулює продуктивну працю та максимізацію прибутків, що неминуче провокує рецесію виробничих процесів і деградацію купівельної спроможності. Крім того, подібна ситуація часто стає катализатором експансії «тіньового» сектору та зростання рівня криміналізації економічних відносин. З протилежного боку, необґрунтовано низькі ставки податків генерують ризики дефіциту бюджетних надходжень, що може спричинити розбалансування соціальної сфери та зростання напруженості у суспільстві.

Необхідність державного моніторингу та регулювання ринку праці диктується аксіомою економічної раціональності: сталий розвиток системи можливий лише за умови інтенсивної експлуатації всього спектру наявних факторів виробництва. Це передбачає інтеграцію в економічний цикл усіх ресурсів, серед яких ключове місце посідає людський капітал. У науковому дискурсі робоча сила інтерпретується як потенціал до праці – симбіоз фізичних кондицій та інтелектуальних активів індивіда, спрямованих на створення доданої вартості. Стан неповної зайнятості свідчить про неефективне використання трудового ресурсу нації через дисбаланс, де пропозиція праці

домінує над реальним попитом. Економічна методологія розглядає безробіття як специфічний феномен, за якого частина працездатного населення позбавлена можливості капіталізувати свої професійні навички [91].

Фундаментальним вектором політики зайнятості на поточному етапі повинна залишатися домінуюча роль державних інституцій у її регулюванні. Специфікою ринкової моделі господарювання є фокус на продуктивну зайнятість, що реалізується через гармонійне поєднання соціальних преференцій та економічної результативності. Окреслений підхід вимагає масштабної капіталізації людського ресурсу, формування безпечного виробничого середовища та створення умов для повноцінної регенерації трудового потенціалу.

Реалізація стратегії продуктивної зайнятості базується на функціонуванні специфічного механізму конвергенції антагоністичних інтересів найманого персоналу та власників бізнесу. Необхідним є підтримання паритету їхніх прагнень для нівелювання ризиків експансії безробіття та оптимізації використання латентних трудових ресурсів всередині компаній. Досягнення такої рівноваги можливе виключно за умови синергії активного державного втручання та саморегулюючих ринкових важелів.

Інфляційні процеси трактуються як перманентна тенденція до зростання загального рівня цін, детермінована сукупністю економічних та позаекономічних чинників. У сучасних реаліях інфляція трансформувалася у глобальне хронічне явище, генезис якого виходить далеко за межі суто емісійних факторів. При цьому динаміка інфляційного тиску та темпи здорожчання ресурсів можуть суттєво дисонувати з темпами зростання доходів суб'єктів господарювання.

Абсолютна елімінація інфляції в ринковій системі є практично недосяжною; стратегічним завданням менеджменту та держави є переведення її у контрольоване та передбачуване русло. Ефективність такого регулювання безпосередньо залежить від точності прогностичних моделей інфляційних очікувань. Попри твердження неоліберальних концепцій (зокрема

монетаристського толку) про можливість функціонування економіки без інфляційних шоків, ретроспективний аналіз світової практики підтверджує неминучість цього феномену для більшості національних економік.

Генезис інфляційних процесів є багатограним і виявляється як у сфері виробництва та обігу товарів, так і в площині монетарних трансформацій – зміни обсягу грошової маси та швидкості її циркуляції. Фундаментальним підґрунтям інфляції виступає капітальний дисбаланс між сукупним платоспроможним попитом та реальною товарною пропозицією. Така деструктивна невідповідність, разом із превалюванням доходів над рівнем споживання, часто детермінується дефіцитністю державного бюджету та неконтрольованою грошовою емісією.

Детермінанти інфляції класифікують на екзогенні (зовнішні) та ендогенні (внутрішні). До ключових зовнішніх чинників відносять деградацію обсягів валютних надходжень від експортної діяльності, а також стійке від'ємне сальдо торговельного та платіжного балансів держави.

Внутрішніми чинниками виступають системні викривлення в архітектурі національного господарства. Зокрема, це простежується у стагнації споживчого сектору на тлі гіпертрофованого розвитку важкої промисловості. Додатково ситуацію погіршує розбалансованість процесів накопичення та споживання капіталу, а також дефіцит ефективного антиінфляційного інструментарію. Для вітчизняного економічного середовища характерним є кумулятивний прояв обох груп чинників із вираженим домінуванням «інфляції витрат». Ця специфіка є визначальною для фінансової діагностики та повинна бути імплементована в систему стратегічного менеджменту підприємства.

Водночас критичною загрозою для операційної стабільності є недооцінка конкурентного середовища. В умовах високої турбулентності ринку та агресивного суперництва всебічний моніторинг якісних характеристик продукції конкурентів та їхніх ринкових стратегій стає обов'язковою умовою збереження фінансової життєздатності суб'єкта господарювання.

Діагностика конкурентного середовища може бути реалізована через пошук відповідей на низку фундаментальних запитань, що визначають позиціонування компанії:

Хто займає домінуючі позиції (є ключовим бенефіціаром) на ринку ідентичних товарів чи послуг?

Якими є параметри фінансової життєздатності опонентів, зокрема їхня рентабельність, темпи впровадження інноваційних рішень та рівень сервісного обслуговування?

Який обсяг капіталу конкуренти інвестують у маркетингові стратегії та просування бренду?

Які якісні характеристики притаманні продукції конкурентів та як формується споживчий досвід і лояльність клієнтів щодо них?

На основі отриманих даних менеджмент проводить системну ревізію ринкової активності конкурентів. Підсумком такої аналітичної роботи є стратегічні висновки щодо потенційного виведення на ринок нової або модернізованої продукції, а також оцінка її впливу на динаміку власної реалізації. При цьому критично важливим є розробка прогнозних сценаріїв (зокрема, моделювання варіативності собівартості, цільових обсягів збуту та чистого прибутку) залежно від коливань ринкової кон'юнктури та ймовірних реакцій опонентів.

Інвестиційна активність виступає фундаментальною детермінантою інтенсифікації результативності бізнес-процесів, особливо в контексті імплементації інноваційних розробок та науково-технічних здобутків, що корелює із загальносвітовими трендами. Значна частина експертного середовища позиціонує інвестиції як базовий вектор забезпечення макроекономічної динаміки та стабільного зростання національної економіки.

Системні трансформації вітчизняного господарського комплексу зумовили ситуацію, за якої критична маса підприємств потребує стратегічної реструктуризації та технологічного оновлення для зміцнення ринкових позицій. Реалізація таких завдань безпосередньо залежить від залучення суттєвих

фінансових ресурсів та капітальних вкладень. Визначення пріоритетних напрямів та оптимальних обсягів фінансування можливе виключно на основі науково верифікованих стратегій, що інтегрують макроекономічні орієнтири та мікроекономічні інтереси суб'єктів господарювання. Отже, актуалізується запит на проведення комплексних досліджень у царині інвестиційного менеджменту та розробку ефективних механізмів управління капіталопотоками на підприємствах.

Діагностика сучасних тенденцій реального інвестування в Україні вказує на наявність низки складних прикладних бар'єрів. До ключових деструктивних факторів належать: фокусування інвесторів на отриманні миттєвої спекулятивної вигоди; розбалансованість процесів акумуляції внутрішнього капіталу; низька мотивація банківських установ до довгострокового кредитування реального сектору; інституційна слабкість інвестиційного ринку; недостатня активність державних і муніципальних структур у стимулюванні бізнес-проектів. Окреслені дефіцити суттєво дисонують із глобальними економічними трендами та блокують імплементацію класичних інвестиційних механізмів, які довели свою результативність у країнах із розвиненими ринковими системами.

Пряма адаптація іноземного досвіду інвестування в українських реаліях є неможливою через унікальну специфіку перехідного періоду. Висока волатильність, непередбачуваність макроекономічних показників та екстремальний рівень ризику створюють середовище підвищеної турбулентності, що вимагає розробки специфічних адаптивних стратегій.

Крім того, варто зауважити, що суб'єктами інвестиційного процесу виступають диференційовані соціально-економічні інститути: від приватних інвесторів до територіальних громад. Ефективність їхньої синергії та комунікаційної взаємодії є визначальною для результативності використання капіталу. Наразі в Україні архітектура, ціннісна філософія та практичний інструментарій такої взаємодії перебувають на етапі первинного формування та структурування.

Орієнтація на інноваційний розвиток виступає детермінуючим фактором, що розкриває економічну природу та соціальну місію підприємництва, позиціонуючи його як стратегічний ресурс національного господарства. Динаміка інноваційних процесів обумовлена як базовим рівнем конкурентних переваг конкретних бізнес-структур та ментальністю їхнього керівництва, так і глибиною інтеграції наукових здобутків у виробничий цикл.

За своєю сутністю, інновація генерує специфічну часову ренту, яка трансформується у додатковий прибуток для компанії-новатора. Дана фінансова винагорода слугує одночасно драйвером розвитку та компенсаційним механізмом за високий рівень ризику, притаманний процесу впровадження новацій. Саме ринкова кон'юнктура виступає потужним стимулом для появи модернізованих продуктів, прогресивних технологічних ліній, інноваційних моделей менеджменту та нових когнітивних активів, що формуються завдяки еволюції науково-освітньої сфери. Експансія інновацій веде до інтенсифікації продуктивності, стимулює попит на традиційних ринках та стає фундаментом для виникнення принципово нових ринкових ніш.

Інституціоналізація ринкових механізмів неминує супроводжується зростанням профілю ризику для всіх учасників економічних відносин, що є центральною темою наукового дискурсу в межах теорій постіндустріалізму. Дослідження онтології ризиків та розробка алгоритмів нівелювання збитків від випадкових подій перетворюється на стратегічну необхідність, актуальність якої прогресує синхронно з ускладненням суспільних зв'язків.

У цьому контексті модернізація системи страхового захисту суб'єктів господарювання та населення є критичною передумовою для стабілізації економічної системи України. Стагнація страхового сектору виступає значним бар'єром для залучення капітальних вкладень як з боку вітчизняних інвесторів, так і з боку міжнародних партнерів. Варто зауважити, що в державах із розвиненими ринковими інституціями страховий бізнес є потужним фінансовим інструментом та джерелом довгострокових інвестиційних ресурсів

– роль, яку в Україні лише починають усвідомлювати та імплементувати в реальну практику.

Для сучасних суб'єктів господарювання, що функціонують у релевантному ринковому середовищі, пріоритетність ендогенних (внутрішніх) детермінант стає визначальною для збереження фінансової життєздатності.

Внутрішні чинники, що формують рівень фінансової незалежності, перебувають у зоні прямої відповідальності менеджменту організації. Результативність діяльності значною мірою залежить від стратегічного вибору номенклатури та структури товарного портфеля. Важливо не лише ідентифікувати перспективні ринкові ніші, а й обрати оптимальні технологічні рішення та управлінські моделі. Від цих рішень безпосередньо залежать фінансові показники та інтегральна стійкість бізнесу. Особлива увага при цьому приділяється моніторингу сукупних витрат та управлінню структурою постійних і змінних затрат (операційному левериджу).

Ще одним вагомим чинником є раціональна архітектура та структура активів, а також якість інструментарію управління ними. Стійкість організації та її здатність генерувати додану вартість детермінуються ефективністю менеджменту оборотного капіталу, інтенсивністю оборотності коштів, а також оптимізацією рівнів складських запасів і грошових еквівалентів.

В аналітичній практиці мінімізація виробничих запасів і залишків готівки дозволяє вивільнити капітал для інтенсифікації основного виробничого циклу, що потенційно максимізує прибутковість. Проте такий підхід корелює зі зростанням ризиків втрати ліквідності або виникнення дефіциту ресурсів для безперебійної роботи. У зв'язку з цим професійна майстерність фінансового керівника полягає у дотриманні динамічної рівноваги – підтримці ліквідності на мінімально достатньому рівні для забезпечення неперервності операційних процесів без надмірної заморожки активів.

Черговим стратегічним вектором виступає оптимізація джерел формування фінансових ресурсів та обґрунтованість тактичних рішень щодо їх використання. Масштабування власного капіталу (зокрема нерозподіленого

прибутку та резервних фондів) прямо підвищує запас міцності компанії. При цьому визначальне значення має не тільки абсолютна величина прибутку, а й пропорції його реінвестування у технічне переозброєння та модернізацію потужностей.

Таким чином, стратегія розподілу та цільового використання прибутку посідає домінуюче місце в системі моніторингу та менеджменту фінансової стабільності. Згідно з науковими підходами, критично важливим є розгляд процесу трансформації прибутку за двома ключовими векторами [34]:

забезпечення операційної діяльності – спрямування ресурсів на поповнення оборотних активів, що безпосередньо корелює з підвищенням платоспроможності та зміцненням ліквідності суб'єкта господарювання;

інвестиційний розвиток – акумуляція коштів для капітальних вкладень у необоротні активи (модернізація основних засобів) та формування портфеля цінних паперів.

Аналіз поточної господарської практики свідчить, що у вітчизняному виробничому секторі залишається недостатньо опрацьованою проблема безперервного та системного вдосконалення методології оцінки трудових витрат. Впровадження таких аналітичних методів дозволило б ідентифікувати реальний внесок кожного працівника у створення доданої вартості, об'єктивно оцінити рівень організації виробничих процесів, а також визначити ефективність адаптації інновацій та результатів науково-технічного поступу.

Стимулювання персоналу, як фундаментальний інструмент менеджменту, базується на варіативності форм і методів корекції трудової поведінки. Це актуалізує потребу в їхній класифікації, ідентифікації спільних характеристик та усуненні внутрішніх деструктивних суперечностей для досягнення синергії. У межах цього підходу процеси організації та розподілу праці мають стати органічним складником загальної мотиваційної архітектури підприємства.

В умовах сучасного ринку результативність бізнесу критично залежить від операційної гнучкості та здатності до швидкої адаптації виробничих потужностей. Це обумовлює відмову від жорсткої спеціалізації та підвищує

значущість управлінського стилю у процесах розподілу функціональних обов'язків. Науково-технічний прогрес (НТП) виступає каталізатором подолання функціональної обмеженості, створюючи передумови для мультиплікації навичок. Безперервна трансформація технологій вимагає не лише підвищення фахового рівня, а й опанування суміжних компетенцій.

Матеріальні стимули залишаються ядром мотиваційного механізму. У світовій практиці їхня ефективність визначається не лише номінальним рівнем заробітної плати, а й її реальною купівельною спроможністю. На багатьох підприємствах результативно впроваджені системи бонусування за раціоналізаторство, спрямовані на економію часових та матеріальних ресурсів. Джерелом таких виплат є спеціалізовані фонди, що розподіляються згідно з об'єктивними критеріями якості та результативності.

Водночас такі інструменти, як «участь у прибутках» чи «участь у капіталі», які є відносно новими для вітчизняного ринку, не завжди коректно відображають персональний внесок індивіда. Величина дивідендів часто детермінується ринковою кон'юнктурою, а не трудовою етикою. Проте вони можуть стати потужним драйвером активності за умови дотримання паритету: розподіл нагород має бути пропорційним вартості робочої сили та кінцевим результатам діяльності.

Стимулювання через гнучкий розподіл функцій (суміщення професій, розширення зон обслуговування) слід розглядати як інструмент організаційного заохочення, що дозволяє працівникам максимально реалізувати свій інтелектуальний та професійний потенціал.

Підсумовуючи аналіз факторів впливу на фінансову стійкість, у системі фінансового менеджменту слід виокремити такі домінуючі ендogenous параметри:

- галузевий сегмент, у якому функціонує суб'єкт господарювання;
- архітектура товарного портфеля та питома вага продукції у структурі сукупного платоспроможного попиту;
- обсяг сформованого статутного капіталу;

рівень та динаміка операційних витрат у зіставленні з темпами генерації грошових доходів;

структура активів та фінансових ресурсів, включаючи рівень сформованих резервів та страхових запасів.

Отже, кумулятивний ефект зазначених детермінант залежить не лише від їхнього внутрішнього співвідношення, а й від фази життєвого циклу підприємства та здатності менеджменту адаптувати стратегічні рішення до поточних умов для підтримання фінансової рівноваги.

1.3. Характеристика методичного інструментарію оцінювання фінансової стабільності організації

Варіативність теоретичних поглядів на дефініцію фінансової стійкості суб'єкта господарювання стала каталізатором розробки диференційованих методологічних інструментаріїв її кількісного вимірювання. У межах фінансової діагностики будь-яка категорія інтерпретується через архітектуру взаємопов'язаних індикаторів, що забезпечує всебічне розкриття природи конкретного економічного феномена.

Аналітичний інструментарій оцінювання традиційно поділяється на систему абсолютних та відносних параметрів. Тривалий час фінансова стійкість позиціонувалася виключно як структурний елемент загального фінансового стану організації, аналіз якого базувався переважно на розрахунку розгалуженої мережі відносних коефіцієнтів.

Проте сучасні реалії, позначені високим ступенем волатильності, актуалізують запит на інтегровану діагностику. Це зумовило перехід до широкого застосування методик, орієнтованих на визначення абсолютних показників та розрахунок інтегральних індексів фінансової міцності. Така трансформація потребує імплементації оновленого методологічного базису, здатного гарантувати системну та експрес-оцінку резистентності підприємства до екзогенних шоків.

Відповідно, для верифікації рівня фінансової стабільності доцільно використовувати модель оцінки достатності власних та залучених ресурсів для покриття виробничих запасів і витрат (формула 1.1) [5, 56]:

$$OC+33 < CC+ДЗ, \quad (1.1)$$

де OC – необоротні активи; 33 – запаси та витрати; $ДЗ$ – довгострокові кредити та залучені кошти; CC – власний капітал.

На основі умови (1.1) формується аналітична оцінка фінансової стабільності суб'єкта господарювання, яка базується на ієрархії ступенів покриття виробничих запасів і витрат за рахунок власних, а також різних категорій залучених ресурсів (формула 1.2):

$$33 < (CC+ДЗ) - OC. \quad (1.2)$$

Цей методологічний підхід дозволяє ідентифікувати рівень фінансової незалежності підприємства, зіставляючи обсяг оборотних активів із наявним капіталом.

Відповідно до зазначеної умови, здійснюється диференціація чотирьох типів фінансової стабільності, які в сукупності формують інтегральний абсолютний показник життєздатності організації: абсолютна стійкість, нормативна стійкість, нестійкий стан та глибокий кризовий стан.

Аналізуючи наведену методологію (діагностику через абсолютні параметри), дослідник В.І. Іваненко обґрунтовує параметри допустимої фінансової стійкості підприємства. Даний підхід базується на синергії двох обов'язкових критеріїв:

1) обсяг короткострокового кредитування та інших видів позикового капіталу, що використовуються для фінансування запасів і витрат, не може перевищувати агреговану вартість виробничих резервів та готових виробів на складі;

2) сумарна величина незавершеного виробництва разом із витратами майбутніх періодів повинна бути меншою або еквівалентною залишку власного капіталу та довгострокових зобов'язань, що залишаються вільними для забезпечення матеріальних оборотних активів.

Недотримання зазначених критеріїв свідчить про виникнення критичної залежності операційної діяльності від короткотермінових зобов'язань, що є індикатором переходу підприємства у стан глибокої фінансової кризи [47]:

$$Гк + П + Дз < Кз + Кн, \quad (1.3)$$

де Гк – грошові кошти; П – цінні папери; Дз – дебіторська заборгованість; Кз – кредиторська заборгованість; Кн – кредити та позики, що не погашені в строк.

Окрім діагностики фінансової стабільності через рівень забезпечення матеріальних запасів і витрат, у науковій літературі виокремлюють ще один стратегічний вектор аналізу: оцінювання фінансової стійкості на основі ступеня покриття необоротних активів відповідними джерелами фінансування [9]:

$$ОС < (СС + ДЗ) - ЗЗ. \quad (1.4)$$

Даний підхід базується на принципі фінансової відповідності, згідно з яким довгострокові активи (основні засоби, нематеріальні активи тощо) мають бути профінансовані за рахунок стабільних джерел – власного капіталу та довгострокових позикових коштів. Рівень такої забезпеченості демонструє запас фінансової міцності підприємства та його спроможність підтримувати операційну здатність у тривалій перспективі без ризику виникнення дефіциту ліквідності.

Наукові пошуки Л.Забродської, що базувалися на застосуванні аналітичних моделей (1.2) та (1.4) для діагностики фінансової стабільності, дозволили ідентифікувати суттєву галузеву специфіку їх використання. Зокрема, було доведено нерелевантність моделі (1.2) для суб'єктів торговельної

сфери. Така ситуація зумовлена тим, що ритейл-компанії зазвичай функціонують за дефіциту власного оборотного капіталу, забезпечуючи фінансування як оборотних, так і необоротних засобів переважно за рахунок залученої кредиторської заборгованості. Подібна структура балансу нівелює економічну логіку вказаної моделі. Водночас емпірично підтверджено, що саме модель (1.4) найбільш адекватно ретранслює фактичний фінансовий стан та капітальні пропорції торговельних організацій.

Однак при проведенні аналізу необхідно враховувати дзеркальну природу боргів: кредиторські зобов'язання торгівлі фактично трансформуються у дебіторську заборгованість для виробничих підприємств. Таким чином, для промислового сектору використання моделі (1.4) призведе до викривлення результатів оцінювання, тоді як модель (1.2) дозволить отримати об'єктивну характеристику їхньої фінансової життєздатності [34].

Незважаючи на зазначену галузеву специфіку, наведені методики ідентифікації абсолютних параметрів стійкості мають взаємодоповнюючий характер. Їхнім методологічним підґрунтям виступає фундаментальна балансова модель, що ретранслює агреговану величину активів та пасивів суб'єкта господарювання. Ця залежність знаходить своє відображення у класичній балансовій формулі (1.5).

$$H_a + O_a + \text{ВМП} = V_k + \text{ЗНВП} + D^3 + P^3 + \text{ДМП}, \quad (1.5)$$

де H_a – необоротні активи; O_a – оборотні активи; ВМП – витрати майбутніх періодів; V_k – власний капітал; ЗНВП – забезпечення наступних витрат і платежів; D^3 – дострокові зобов'язання; P^3 – поточні зобов'язання; ДМП – доходи майбутніх періодів.

Варто зауважити, що оборотні активи (O_a) формуються як сукупність вартості запасів і витрат (З), а також грошових коштів, розрахунків та інших поточних активів (IO_a). Своєю чергою, поточні зобов'язання (P_3)

диференціюються на короткострокові кредити та позики ($K_{кз}$), кредиторську заборгованість та інші види короткотермінових пасивів ($П_3$).

З огляду на інтенсивність використання різноманітних джерел фінансування запасів і витрат, доцільно виокремити такі аналітичні показники:

1) наявність власних оборотних засобів, що визначається як різниця між обсягом власного капіталу (з урахуванням забезпечень майбутніх витрат і платежів) та залишковою вартістю необоротних активів:

$$H^a = (B_k + ЗНВП) - H_a; \quad (1.6)$$

2) наявність власних та довгострокових джерел покриття виробничих запасів і витрат. Розрахунок даного індикатора передбачає коригування попереднього показника (власних оборотних коштів) шляхом його збільшення на суму наявних довгострокових зобов'язань підприємства:

$$H^{вд} = (B_k + ЗНВП + Д_3) - H_a = H^a + Д^3; \quad (1.7)$$

3) загальна величина основних джерел формування запасів та витрат, що дорівнює попередньому показнику, збільшеному на величину короткострокових кредитів та залучених засобів:

$$ЗВ = (B_k + ЗНВП + Д^3) - H_a + K^{кз} = H^{вд} + K^{кз} \quad (1.8)$$

Цим індикаторам наявності ресурсів для формування запасів і витрат (алгоритми 1.6–1.8) корелюють три ключові параметри забезпеченості матеріальних активів відповідними джерелами фінансування:

надлишок (+) або дефіцит (-) власних оборотних коштів. Розраховується як різниця між обсягом чистого робочого капіталу та вартістю виробничих запасів:

$$\Delta H^B = H^B - Z \quad (1.9)$$

надлишок (+) або дефіцит (-) власних та довгострокових джерел фінансування. Визначається шляхом зіставлення перманентного капіталу (власний капітал + довгострокові зобов'язання) із величиною запасів:

$$\Delta H^{ВД} = H^{ВД} - Z = H^B + Д^З - Z \quad (1.10)$$

надлишок (+) або дефіцит (-) загальної суми основних джерел. Відображає різницю між агрегованим капіталом (власні кошти, довгострокові та короткострокові позики) і вартістю активів у запасах:

$$\Delta ЗВ = ЗВ - Z = H^{ВД} + K^{КЗ} - Z. \quad (1.11)$$

Обчислення тріадних індикаторів забезпечення виробничих запасів і витрат відповідними джерелами фінансування дає змогу здійснити типізацію фінансового стану суб'єкта господарювання за рівнем його стабільності:

абсолютна стійкість $\{\Delta H^B \geq 0; \Delta H^{ВД} \geq 0; \Delta ЗВ \geq 0\}$ зустрічається дуже рідко і вказує на те, що всі запаси і витрати покриваються власними оборотними засобами;

нормальна стійкість $\{\Delta H^B < 0; \Delta H^{ВД} \geq 0; \Delta ЗВ \geq 0\}$ відповідає стану, коли підприємство використовує для покриття потреби в запасах та витратах різні джерела: власні та залучені;

нестійкий фінансовий стан $\{\Delta H^B < 0; \Delta H^{ВД} < 0; \Delta ЗВ \geq 0\}$ пов'язаний з порушенням платоспроможності, при якому зберігається можливість відновлення рівноваги за рахунок поповнення джерел власних обігових засобів та збільшення власних обігових засобів, а також за рахунок додатково залучених довгострокових кредитів та позичкових засобів;

кризовий фінансовий стан $\{\Delta H^B < 0; \Delta H^{ВД} < 0; \Delta ЗВ < 0\}$, при якому підприємство знаходиться на межі банкрутства, оскільки в даній ситуації грошові засоби, короткострокові фінансові вкладення та дебіторська заборгованість підприємства не покривають навіть його кредиторську заборгованість.

Становлення різнопланових методологічних підходів до діагностики фінансової стабільності суб'єктів господарювання є логічним результатом еволюції концептуальних поглядів на цю проблематику. На сьогодні в економічній науці вже інституціоналізовані комплексні методики, що дозволяють системно оцінювати рівень фінансової життєздатності. Комплексне дослідження резистентності фінансового стану доцільно проводити через ієрархічну систему індикаторів у такій логічній послідовності:

1. Аналізуються ринкові позиції підприємства. Розраховуються показники ефективності використання активів:

а) коефіцієнт обіговості

$$K_{обіг} = \frac{\text{Сер.залишокОЗ} * \text{Нднів}_{в_{період}}}{\text{Обсяг}_{реалізації}_{в_{період}}}; \quad (1.12)$$

б) кількість обсягів в періоді:

$$N_{об} = \frac{1}{K_{обіг}}; \quad (1.13)$$

а також показник фондівдачі:

$$\Phi В = \frac{\text{Чиста}_{виручка}_{від}_{реалізації}}{\text{Середньорічна}_{вартість}ОФ}. \quad (1.14)$$

Отримані показники необхідно порівняти з аналогічними показниками конкурентів.

2. Визначається платоспроможність підприємства.

3. Проводиться оцінка ліквідності балансу. Визначаються:

а) коефіцієнт абсолютної ліквідності (формула 1.15):

$$Kab_{лік} = \frac{Грошові\_засоби}{Короткострокові\_зобов'язання}; \quad (1.15)$$

б) коефіцієнт покриття:

$$Kn = \frac{Поточні\_активи}{Короткострокові\_зобов'язання}. \quad (1.16)$$

4. Визначаються показники рентабельності:

а) рентабельність обігу (%):

$$Ko = \frac{Чистий\_прибуток}{Чиста\_виручка\_від\_реалізації} * 100\%; \quad (1.17)$$

б) рентабельність активів (%):

$$Kak = \frac{Чистий\_прибуток}{Середня\_величина\_активів} * 100; \quad (1.18)$$

в) рентабельність власних засобів (%):

$$Квз = Ko * Обіговість\_активів * \frac{Зал.абс.активів}{Вартість\_власнихОЗ} * 100\%. \quad (1.19)$$

5. У межах аналітичного процесу здійснюється моніторинг факторів фондового характеру. Зокрема, реалізується ретельна діагностика структури боргових та пайових зобов'язань суб'єкта господарювання, а також досліджується динаміка і масштаби виплат дивідендів та преміальних винагород.

Зазначена методологія вирізняється своєю комплексністю та охопленням широкого спектра детермінант, проте з прагматичного погляду вона

характеризується значною трудомісткістю та аналітичною складністю для імплементації в оперативну практику конкретного суб'єкта господарювання.

Для підвищення результативності аналізу в умовах високої турбулентності ринку розробка системного підходу до моніторингу фінансової стабільності має базуватися на формуванні інтегральних критеріїв. Алгоритм розрахунку таких узагальнюючих індексів ґрунтується на побудові багаторівневої ієрархічної архітектури фінансово-економічних показників. До цієї структури традиційно інтегруються такі аналітичні блоки:

індикатори ліквідності, що відображають здатність до своєчасного виконання короткострокових зобов'язань;

показники фінансової незалежності, які характеризують структуру капіталу та запас міцності;

параметри операційної ефективності, що ретранслюють результативність виробничих процесів та рентабельність діяльності.

До переліку фундаментальних індикаторів, що визначають рівень фінансової стійкості суб'єкта господарювання, належать частка запозиченого капіталу в агрегованій вартості активів підприємства; коефіцієнт автономії, що відображає питому вагу власного капіталу в загальній структурі балансу; частка довгострокових зобов'язань у сукупному обсязі капіталізації; загальна питома вага всіх видів залучених коштів (сумарно за короткостроковими та довгостроковими зобов'язаннями).

Застосування ієрархічної моделі та інтегрального методу дозволяє реалізувати багатофакторну діагностику та сформувати уніфікований кількісний індикатор. Такий критерій комплексно ретранслює спроможність організації підтримувати фінансовий паритет і забезпечувати сталий розвиток. У межах порівняльного аналізу серед сукупності об'єктів визначається еталонне (базове) підприємство. Надалі всі розраховані параметри Π_1 трансформуються у нормовані величини $\Pi_{нi}$, де за нормативні значення приймаються показники обраного еталона:

$$Пні = \frac{Пі - Пбі}{Пбі} . \quad (1.20)$$

Для оцінювання динаміки фінансового стану Крейніна М.Н. та Керанчук Т.К. пропонують розраховувати зміну показника фінансової стійкості (ФУ) за допомогою формули 1.21. При цьому в розрахунках використовуються ідентифікатори, наведені у таблиці 1.1, а індекси «1» та «2» позначають приналежність конкретного індикатора до базисного (попереднього) та звітного (аналізованого) періодів відповідно [47, 62]:

$$\Phi Y = \frac{(1 + 2K\delta + Ko + \frac{1}{Kz} + Kp + Kn) * 2}{(1 + 2K\delta + Ko + \frac{1}{Kz} + Kp + Kn) * 1} - 1 . \quad (1.21)$$

Хоча розрахунок уніфікованого інтегрального індексу спрямований на отримання узагальненого висновку, він часто не здатний повноцінно ретранслювати результати поглибленого аналізу. Таку оцінку можна вважати фрагментарною, оскільки вона нівелює критично значущі параметри: архітектуру засобів суб'єкта господарювання та рівень покриття ключових компонентів оборотного капіталу (виробничих запасів і витрат) за рахунок власних та запозичених ресурсів. В табл.1.1 представлені показники комплексної оцінки фінансової стійкості, з врахуванням їх значень, оцінки та питомої ваги.

Системна діагностика фінансової спроможності дозволяє здійснювати оперативний моніторинг показників із високою періодичністю (щомісячно або на базі прогнозних параметрів). Це є критично важливим для адаптивного фінансового менеджменту в умовах ринкової волатильності.

Для цілей прикладного аналізу та превентивного управління ризиками суб'єкти господарювання доцільно класифікувати за чотирма стратегічними групами відповідно до їхнього рівня фінансової життєздатності:

група А (абсолютна стійкість) – підприємства з максимальним рівнем фінансової міцності. Питома вага власного капіталу в структурі джерел фінансування зазвичай перевищує 70%. Такі суб'єкти характеризуються високим ступенем автономії та резистентністю до екзогенних викликів;

група Б (нормальна стійкість) – фірми, що володіють достатнім запасом стабільності для гарантування своєчасного виконання зобов'язань перед кредиторами. Їхня фінансова архітектура є збалансованою та надійною;

група В (нестійкий стан) – компанії, що стикаються з дефіцитом чистого робочого капіталу та мають обмежений ліміт фінансової міцності. Цей статус вимагає посиленого контролю та невідкладних коригуючих дій з боку керівництва;

група Г (кризовий стан) – суб'єкти з критично високою часткою боргового капіталу та фактичною відсутністю резервів стійкості. Таке становище сигналізує про реальну загрозу втрати платоспроможності та ініціювання процедури банкрутства.

Таблиця 1.1

Структура комплексної оцінки фінансової стійкості фірми

Назва показників та їх характеристика	Значення показника	Бальна оцінка
Наявність власних оборотних засобів для покриття запасів $\Delta H^{ВД}$	>0	1
	≤ 0	0
Наявність власних та довгостроково залучених джерел для покриття запасів $\Delta H^{ВД}$	>0	1
	≤ 0	0
Наявність загальної величини основних джерел формування запасів та витрат $\Delta ЗВ$	>0	1
	≤ 0	0
Коефіцієнт фінансової автономії (Ка), %	>70	2
	50–70	1
	<50	0
Запас фінансової стійкості, %	>50	2
	30–50	1
	<30	0

У контексті інфляційних процесів, що супроводжуються зростанням вартості сировинної бази, енергоресурсів та інших категорій матеріальних запасів, спостерігається об'єктивне збільшення обсягу фінансових потреб суб'єкта господарювання. Водночас необхідно акцентувати, що за умови використання механізму відстрочення платежів інфляція де-факто нівелює реальну вартість закуплених ресурсів на момент розрахунку. Проте, якщо динаміка цін на вхідні ресурси (сировину, енергію) випереджає темпи індексації цін на готові вироби, відбувається неминуче зниження реальної рентабельності бізнесу. Зменшення реального прибутку та зростання фактичних витрат також детерміновані часовим лагом: інвестиційні вкладення здійснюються за поточними цінами, тоді як фінансовий результат формується у майбутніх періодах, коли купівельна спроможність грошових потоків уже суттєво знижена інфляційним тиском.

Для забезпечення аналітичної порівнянності даних у межах ретроспективного аналізу (де початковий рік є базовим, а фінальний – звітним), методично обґрунтованим є приведення вартісних показників усього часового ряду до рівня цін звітного періоду. В такій ситуації будь-який індекс коригування (I) буде дорівнювати відношенню індексу цін звітного періоду до індексу цін базового періоду:

$$I_n = I_n * I_{n-1} * \dots * I^0, \quad (1.22)$$

де I_n – індекс коригування звітного року; I_{n-1} – індекс коригування року, який передує звітному; I^0 – індекс коригування року, який слідує за базовими.

Ключовим критерієм для групування статей активу балансу виступає ступінь їхньої ліквідності, що визначається часовим лагом, необхідним для трансформації конкретного ресурсу в грошову форму.

Згідно з чинними стандартами, суб'єкт господарювання здійснює переоцінку необоротних активів (основних засобів та нематеріальних активів) у випадках, коли їхня залишкова вартість суттєво – на 10% і більше –

відхиляється від справедливої вартості на дату складання звітності. Процедура перерахунку передбачає визначення переоціненої первісної вартості та накопиченого зносу шляхом застосування індексу переоцінки до їхніх базових значень:

$$I_{\pi} = СВ/ЗВ, \quad (1.23)$$

де I_{π} – індекс переоцінки об'єкта основних засобів; СВ – справедлива вартість об'єкта; ЗВ – залишкова вартість об'єкта.

Сума збільшення залишкової вартості об'єкта необоротних активів у результаті дооцінки інтегрується до складу додаткового капіталу підприємства. Натомість сума уцінки (зменшення вартості) класифікується як витрати звітного періоду.

Завдяки такому підходу вартість основного капіталу в порівняльному аспекті набуває вигляду, що враховує реальну ринкову вартість активів та їхній вплив на фінансову стійкість:

$$На_{\delta/3} = На^{\delta} + П_{\pi} + П_{\pi.1} + \dots + П_0, \quad (1.24)$$

де $На_{\delta/3}$ – вартість необоротних активів базового року в цінах звітного; $На^{\delta}$ – вартість необоротних активів базового року; $П_{\pi}$ – вартість переоцінки необоротних активів в звітному році; $П_0$ – вартість переоцінки в році, який слідує за базовим.

Оборотні активи суб'єкта господарювання класифікуються за характером їхньої участі у виробничому циклі на системну (постійну) частину, що охоплює виробничі запаси, незавершене виробництво та готову продукцію, а також варіативну (змінну) складову, до якої належать дебіторська заборгованість, кошти в розрахунках та грошові еквіваленти.

Для забезпечення аналітичної порівнянності та нівелювання інфляційного впливу, показники оборотних активів приводяться до зіставного вигляду шляхом коригування на відповідні індекси цін або використання методів дисконтування, що дозволяє отримати об'єктивну картину динаміки реального капіталу підприємства:

$$ПО_{a_{б/з}} = ПО_{a_б} * I_{0ц}, \quad (1.25)$$

де $ПО_{a_{б/з}}$ – вартість постійних оборотних активів базового року в цінах звітного; $ПО_{a_б}$ – вартість постійних оборотних активів базового року; $I_{0ц}$ – індекс гуртових цін періоду, що аналізується, що для порівняльного вигляду знаходиться за формулою (1.22).

Індекс гуртових цін будь-якого року можна розрахувати за формулою:

$$I_{0ц} = \frac{\sum_{i=1}^n Ц_{zi} * ОП}{\sum_{i=1}^n Ц_{bi} * ОП}, \quad (1.26)$$

де $Ц^{zi}$ – гуртова діюча ціна одиниці продукції i -найменування у звітному році; $ОП^{zi}$ – кількість продукції i -го найменування у натуральному вираженні у звітному році; $Ц^{bi}$ – гуртова порівняна ціна одиниці продукції i -найменування, тобто ціна станом на 1.01. звітного року.

У процесі операційної та інвестиційної діяльності для збереження фінансової стабільності та дотримання цільових пропорцій балансу підприємство має здійснювати безперервний моніторинг трансформації складу й архітектури своїх активів. З позиції стратегічного фінансового менеджменту, раціональне розміщення капіталу та пошук оптимального паритету між ризиком і прибутковістю є визначальними чинниками підвищення ефективності бізнесу.

Фінансування активної частини балансу здійснюється за рахунок двох фундаментальних категорій ресурсів:

1) власний капітал – становить фінансову основу автономності підприємства та включає статутний, пайовий, додатковий і резервний капітал, а також сформовані забезпечення для майбутніх витрат і платежів;

2) залучений капітал (зобов'язання) – відображає сукупність зовнішніх джерел фінансування, що поділяються на довгострокові та поточні (короткострокові) кредитні й розрахункові зобов'язання

Для проведення об'єктивної аналітичної оцінки та забезпечення коректності зіставлень, власний і залучений капітал трансформуються у порівняльний вигляд з урахуванням помірної (компромісної) моделі фінансування. Дана стратегія базується на фундаментальному принципі фінансового менеджменту необоротні активи, а також постійна частина оборотного капіталу мають забезпечуватися за рахунок стабільних, довгострокових джерел фінансування:

$$Вк_{6/3} = На^3, + (Вк^{\delta} - На^{\delta}) * I_{oc}, \quad (1.27)$$

де $Вк_{6/3}$ – вартість власного капіталу базового року в цінах звітного року; $Вк^{\delta}$ – вартість власного капіталу базового року;

$$Зк_{6/3} = Зк_6 I_{oc} - (Пoa^{\delta} - Пoa^{BK}) * I_{oc} + Пoa^{ЗК} * I_{oc}, \quad (1.28)$$

де $Зк_{6/3}$ – величина залученого капіталу базового року в цінах звітного; $Зк_6$ – величина залученого капіталу базового року; $Пoa^{BK}$ та $Пoa^{ЗК}$ – величина постійного оборотного капіталу, що фінансується за рахунок власного та залученого капіталу відповідно.

Тоді загальна сума активів / пасивів фірми в порівняльному вигляді становитиме:

$$\begin{aligned}
 A_{6/3} &= Na_{6/3} + POa_{6/3} + ZOa_{6/3}, \\
 П_{6/3} &= Вк_{6/3} + Зк_{6/3}
 \end{aligned}
 \tag{1.29}$$

Імплементація запропонованої методики дозволяє нівелювати інфляційний вплив на ключові статті балансу, що забезпечує об'єктивність ретроспективного аналізу діяльності підприємства протягом кількох років. Така верифікована аналітична база є фундаментом для своєчасного виявлення управлінських дисбалансів та розробки стратегічних векторів оздоровлення фінансового стану.

Оскільки будь-яке економічне явище детермінується сукупністю взаємопов'язаних чинників, сучасна аналітична практика потребує переходу до принципово нової методологічної парадигми, що поєднує визначення абсолютних та інтегральних індикаторів стабільності.

В основу оцінки фінансової резистентності пропонується покласти модель забезпеченості запасів і витрат за рахунок власних та запозичених ресурсів. Ступінь такого покриття дозволяє ідентифікувати один із чотирьох типів фінансового стану (абсолютних показників стійкості): абсолютна стійкість; нормальна стійкість; нестійкий стан; кризовий стан.

До базисних індикаторів, що формують систему оцінки, віднесено: частку запозиченого капіталу в активах, коефіцієнт автономії (власного капіталу), питому вагу довгострокової заборгованості та загальну частку залучених коштів. Для порівняльного аналізу використовується метод нормування відносно показників базового (еталонного) підприємства.

В умовах інфляційного тиску спостерігається зростання фінансових потреб через подорожчання ресурсів (сировини, енергії). Проте використання відстрочок платежів дозволяє частково нівелювати ці витрати, оскільки реальна вартість кредиторської заборгованості з часом зменшується. Критичним ризиком залишається диспаритет цін: якщо собівартість ресурсів зростає

швидше за ціну реалізації готової продукції, реальна рентабельність підприємства неминуче знижується.

Висновки до розділу 1

Результати проведеного дослідження концептуальних засад та детермінант впливу на фінансову стійкість підтверджують, що дана категорія є динамічною та багатогранною системою, яка визначає життєздатність суб'єкта господарювання в умовах ринкової турбулентності. Вона інтерпретується як спроможність підприємства генерувати стабільний профіцит доходів над видатками, підтримувати високу мобільність грошових ресурсів та гарантувати безперебійність операційного циклу за умови збереження абсолютної платоспроможності.

Економічна природа стійкості зумовила формування трьох фундаментальних наукових підходів: інтегрального, ресурсного та балансового. Це, своєю чергою, призвело до розробки диференційованих методик оцінювання – від аналізу відносних коефіцієнтів до розрахунку абсолютних показників забезпеченості запасів власними джерелами. Для сучасного менеджменту критично важливою є розробка комплексних інтегральних індикаторів, що враховують як структуру капіталу, так і джерела фінансування оборотних активів.

Фінансова стабільність формується під впливом кумулятивного ефекту внутрішніх та зовнішніх чинників. Ефективне управління нею базується на дотриманні принципу фінансової відповідності: необоротні активи та постійна складова оборотного капіталу мають покриватися перманентним капіталом (власними та довгостроковими коштами). Перехід до агресивних стратегій фінансування за рахунок короткострокових позик суттєво підвищує ризики дефолту. Мистецтво управління полягає в оптимізації рівня ліквідності для уникнення касових розривів без втрати потенційної прибутковості через надлишок непрацюючих активів.

В умовах України інвестиційний розвиток гальмується дефіцитом довгострокового капіталу та недосконалістю фінансового ринку. Проте інновації та гнучкість виробничих процесів залишаються ключовими драйверами зростання. Це вимагає модернізації систем стимулювання, де винагорода (дивіденди, участь у прибутках) повинна бути чітко корельована з реальним трудовим внеском персоналу.

Запас фінансової міцності є кількісним вираженням здатності підприємства до саморозвитку. Досягнення стійкості можливе лише за умови інтеграції ефективної внутрішньої самоорганізації з адекватним державним регулюванням (податковим стимулюванням та антиінфляційними заходами), що створює фундамент для продуктивної зайнятості та інноваційної активності.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ПАРАМЕТРІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «КОХНІВСЬКИЙ ХЛІБ»

2.1. Економічний профіль підприємства та аналіз асортиментної політики в ринковому середовищі

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Кохнівський хліб» належить до числа провідних виробників хлібопекарської галузі в місті Кременчук. Протягом останніх восьми років компанія стабільно розвиває свою присутність на вітчизняному ринку, зокрема налагодивши стратегічне партнерство з торговельними мережами м. Києва, що підтверджує репутацію підприємства як надійного та конкурентоспроможного постачальника.

Виробничий комплекс ТОВ «Кохнівський хліб» розміщений в окремій будівлі та оснащений сучасним спеціалізованим обладнанням для забезпечення повного технологічного циклу.

Загальний штат підприємства налічує 65 осіб. Структура трудових ресурсів за функціональним призначенням розподілена таким чином (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Структура трудових ресурсів ТОВ «Кохнівський хліб» за функціональним призначенням

Категорія персоналу	Кількість осіб
Адміністративно-управлінський апарат	10
Виробничий персонал (основний цех)	30
Служби менеджменту, планування та бухгалтерського обліку	10
Підрозділи технічного забезпечення збуту	11
Допоміжний персонал	4
Разом	65

Товариство з обмеженою відповідальністю «Кохнівський хліб» засновано у відповідності з рішенням засновників згідно Закону України «Про господарські товариства», Закону України «Про підприємства в Україні».

Стратегічною метою функціонування ТОВ «Кохнівський хліб» є максимальна капіталізація та отримання прибутку шляхом реалізації підприємницького потенціалу в сегментах оптової та роздрібною торгівлі.

Пріоритетні напрями діяльності підприємства:

роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах із домінуванням продуктів харчування в асортименті.

виготовлення широкої номенклатури хліба та хлібобулочної продукції.

випуск виробів із тривалим терміном зберігання (сухарі, печиво, пироги та тістечка).

Організація функціонує як повноправна юридична особа, здійснюючи господарські операції згідно із затвердженим Положенням та нормами законодавства. Фінансова автономія забезпечується наявністю власних поточних рахунків у банківських установах для проведення розрахунків. Підприємство володіє атрибутами офіційної ідентифікації (печатки, штампи) із власним найменуванням.

ТОВ «Кохнівський хліб» забезпечує ведення безперервного оперативного та бухгалтерського обліку. Результати діяльності систематизуються у статистичній звітності, яка у встановлені терміни подається до дирекції з фінансово-економічних питань, головної бухгалтерії та відповідних органів державної статистики за місцем реєстрації.

Базова номенклатура продукції, що формує виробничу програму підприємства, систематизована в таблиці 2.2.

Планування виробничої діяльності ТОВ «Кохнівський хліб» ґрунтується на розрахунку виробничої потужності та аналізі ринкового попиту. Режим роботи підприємства передбачає двозмінне завантаження протягом 320 робочих днів на рік, при цьому 45 днів зарезервовано для проведення технічного обслуговування, профілактичних оглядів та ремонтних робіт.

Таблиця 2.2

Основні хлібобулочні вироби ТОВ «Кохнівський хліб»

№ п/п	Найменування товару	ДСТУ, ТУУ	Вага, кг	Норма виходу, %
1	Хліб «Український»	ТУУ46.22.066-96	1,000	141,80
2	Хліб «Сімейний»	ДСТУ 24298-80	0,800	130,51
3	Булочка «Святкова»	ТУУ46.22.066-96	0,200	155,37

Виходячи з технічних характеристик технологічного комплексу, змінна потужність становить 1500 кг (1,5 т) готової продукції. З урахуванням інтенсивного коефіцієнта використання потужності на рівні 0,9, фактична змінна продуктивність обладнання становить 1,35 т (1,5*0,9).

Таким чином, річний обсяг виробництва розраховується наступним чином $1,35 \text{ т} * 2 \text{ зміни} * 320 \text{ діб} = 864 \text{ т/рік}$. Відповідно до наданих планових розрахунків підприємства, загальний річний обсяг прийнятий на рівні 850 т.

На основі маркетингових досліджень попиту в м. Кременчук, підприємство сформувало наступну структуру асортименту та річні обсяги випуску у натуральних показниках (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Показники випуску продукції ТОВ «Кохнівський хліб»

Найменування продукції	Частка в асортименті, %	Обсяг у тоннах	Обсяг у тис. шт.
Хліб «Український» (борошно 1 гатунку, подовий)	29	250	250
Хліб «Сімейний» (борошно в/г, формовий)	69	583	728
Булочка «Святкова» (борошно в/г)	2	17	85
Разом	100	850	1063

Система контролю якості на підприємстві ТОВ «Кохнівський хліб» побудована на базі власної ліцензованої лабораторії. Технолог виробництва

забезпечує суворе дотримання технологічних інструкцій, рецептур та вимог державних стандартів (ДСТУ).

В табл. 2.4 наведено структуру витрат на виробництво основних видів продукції.

Таблиця 2.4

Структура витрат на виробництво ТОВ «Коханівський хліб»

№	Статті витрат	Хліб «Український» (1,0 кг)	Хліб «Сімейний» (0,8 кг)	Булочка «Святкова» (0,2 кг)
1	Сировина і основні матеріали:	21700,7	28788,9	56079,9
1.1	Борошно	21216,4	27562,8	28559,2
1.2	ТЗВ на борошно	214,9	233,5	196
1.3	Інша основна сировина	263,3	965,7	26580,5
1.4	ТЗВ на іншу сировину	6,1	27	1623,7
2	Реалізуємі відходи	-10,7	-12,2	-9
3	Паливо на технологічні цілі	1657,6	1684,3	865,4
4	Електроенергія на тех. цілі	231,7	241,6	256,4
5	Заробітна плата	2049,1	2049,1	2049,1
6	Нарахування на заробітну плату	780,4	780,4	780,4
7	Загальновиробничі витрати	960,8	961,6	2238,8
	Виробнича собівартість	27369,6	34493,8	63012,1
8	Адміністративні, збут та інші витрати	243,9	243,9	243,9
	Повна собівартість 1 т.	27613,5	34737,7	63384,4

Як свідчать дані табл.2.4, найбільш витратною позицією є виробництво булочки «Святкова» (63 384,40 грн/т), що зумовлено високою вартістю додаткової сировини та значними загальновиробничими витратами. Натомість хліб «Український» має найбільш оптимізовану собівартість (27 613,50 грн/т), що дозволяє йому бути базовим соціальним продуктом у товарному портфелі підприємства.

Для формування цінової політики ТОВ «Кохнівський хліб» застосовує диференційований підхід до рентабельності залежно від категорії продукції.

Для соціально значущих сортів (хліб «Український») встановлено мінімальний рівень прибутковості, тоді як для кондитерських виробів та здоби він є вищим.

Розрахунок цін реалізації базується на таких параметрах:

рівень рентабельності для хліба «Український» – 10%, для хліба «Сімейний» – 15%, для булочки «Святкової» – 20%.

Торговельна націнка встановлена на рівні 5% для всіх видів продукції при розрахунку роздрібною ціни.

Таблиця 2.5

**Проектування цін на продукцію ТОВ «Кохнівський хліб»
(у розрахунку на 1 тону готової продукції, грн)**

Найменування продукції	Повна собівартість (грн/т)	Прибуток підприємства (грн/т)	Оптова ціна (грн/т)	Торгова націнка (5%)	Роздрібна ціна (грн/т)	Роздрібна ціна за 1 шт.
Хліб «Український»	27613,5	2761,35	30374,85	1518,74	31893,59	31,89
Хліб «Сімейний»	34737,7	5210,65	39948,35	1997,42	41945,77	33,56
Булочка «Святкова»	63384,4	12676,88	76061,28	3803,06	79864,34	15,97

Ця модель ціноутворення дозволяє підприємству залишатися в межах середньоринкових цін м. Кременчук, забезпечуючи при цьому достатній рівень доходу для покриття операційних витрат.

Цінова стратегія ТОВ «Кохнівський хліб» побудована на засадах ринкової відповідності: встановлені оптові, відпускні та роздрібні ціни корелюють із середньоринковими показниками м. Кременчук та Полтавської області. Це забезпечує продукції високу конкурентоспроможність та робить її доступною для масового споживача.

Важливим етапом аналізу є визначення порогу рентабельності. Точка беззбитковості (ТБ) дозволяє встановити той обсяг реалізації, при якому виручка покриває всі витрати, а прибуток дорівнює нулю. Розрахунок проводиться за формулою (2.1)

$$ТБ = \text{Загальні постійні витрати} / Ц_{\text{сер}} - Z_{\text{витр}}, \quad (2.1)$$

де $C_{\text{сер}}$ – середня ціна підприємства, грн.; $Z_{\text{витр}}$ – змінні витрати на одиницю продукції.

Структура асортименту: хліб «Український» – 29%; хліб «Сімейний» – 69%; булочка «Святкова» – 2%.

Для оцінки фінансової спроможності ТОВ «Кохнівський хліб» було проведено розрахунок порогу рентабельності та прогнозного фінансового результату. Згідно з калькуляцією, середня оптова ціна реалізації однієї тонни продукції становить 37894,20 грн, тоді як середні змінні витрати на тонну дорівнюють 30365,30 грн. Виходячи з річного обсягу виробництва у 850 тонн, сукупні змінні витрати підприємства становлять 25810 тис. грн.

На основі цих даних точка беззбитковості (ТБ) підприємства зафіксована на рівні 452 тонн. У розрізі асортиментної структури це відповідає реалізації 131 тонни хліба «Український» (частка 29%), 312 тонн хліба «Сімейний» (69%) та 9 тонн булочки «Святкової» (2%).

Оскільки розрахований поріг беззбитковості (452 т) є значно нижчим за планові обсяги виробництва (850 т), діяльність товариства характеризується високим запасом фінансової міцності та гарантованою прибутковістю.

Річний прибуток від реалізації продукції, розрахований на основі питомої рентабельності кожного виду виробів, становить 11461,80 тис. грн.

Після вирахування щорічних витрат на орендну плату в розмірі 164,0 тис. грн, прибуток у розпорядженні товариства складає 11297,80 тис. грн.

Для визначення реального обсягу фінансових ресурсів, що залишаються в активі компанії, було розраховано чистий грошовий потік (ЧГП). З урахуванням чинної ставки податку на прибуток (23%) та амортизаційних відрахувань у сумі 537,0 тис. грн, величина чистого грошового потоку становить:

$$\text{ЧГП} = 11297,80 - (11297,80 * 0,23) + 537,0 = 9236,3 \text{ тис. грн}$$

Таким чином, за результатами прогнозних розрахунків, чистий прибуток ТОВ «Кохнівський хліб» має скласти 9236,3 тис. грн, що створює надійну базу для подальшого інвестування в оновлення потужностей та зміцнення ринкових позицій у м. Кременчук.

2.2. Експрес-діагностика фінансового потенціалу та результативності діяльності суб'єкта господарювання

Аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «Кохнівський хліб» традиційно розпочинається з фундаментального дослідження складу та архітектури майна за даними активу балансу (табл. 2.6). Балансовий звіт дає змогу сформуванню інтегральної оцінки трансформації майна, диференціювати його на мобільні (оборотні) та іммобілізовані (необоротні) активи, а також відстежити динаміку структурних зрушень.

Під структурою майна ми розуміємо відсоткове співвідношення окремих груп активів та питому вагу конкретних статей усередині цих груп. Моніторинг динаміки дозволяє встановити вектори розвитку підприємства: приріст активів сигналізує про масштабування діяльності, тоді як їхнє скорочення = про звуження бізнес-процесів.

Варто враховувати, що в умовах сучасної економіки на номінальні показники суттєво впливає інфляційний фактор, який може деформувати реальну картину стану майна.

Згідно з результатами аналізу, загальна вартість майна підприємства за звітний період зросла на 891,0 тис. грн, що становить 18,2% у відносному вираженні. На кінець 2023 року мобільні кошти становили 2046,0 тис. грн. Протягом звітного періоду спостерігався їх приріст на 262,0 тис. грн (12,8%). Проте, попри абсолютне зростання, їхня питома вага у структурі активів скоротилася на 1,94 відсоткових пункти, склавши на кінець року 40,06%. Така тенденція зумовлена випереджаючими темпами приросту сукупних активів порівняно з мобільною їх складовою.

Активи балансу ТОВ «Кохнівський хліб» за 2022-2024 рр., тис. грн.

Актив	На кінець 2022 тис. грн	% до підсумку	На кінець 2023 тис. грн	% до підсумку	На кінець 2024 року, тис. грн	% до підсумку	Відхил. (+, -), тис. грн	% до початку року	% до зміни підсумку активу
I. Необоротні активи	2850	63	2825	58	3454	59,94	+629,0	+22,3	+70,6
Нематеріальні активи	45	1	50	1,03	60,3	1,05	+10,3	+20,6	+1,2
Основні засоби	2488	55	2455	50,4	2943,7	51,08	+488,7	+19,9	+54,8
Незавершене будівництво	226	5	100	2,05	150	2,6	+50,0	+50,0	+5,6
Довгострокові фін. вкладення	91	2	220	4,52	300	5,21	+80,0	+36,4	+9,0
II. Оборотні активи	1673	37	2046	42	2308	40,06	+262,0	+12,8	+29,4
Запаси	814	18	1266,5	26	1368,6	23,75	+102,1	+8,1	+11,5
ПДВ з придбаних цінностей	45	1	223,5	4,59	300,4	5,22	+76,9	+34,4	+8,6
Дебіторська заборгованість	588	13	394	8,09	413	7,17	+19,0	+4,8	+2,1
Короткострокові кап. вкладення	90	2	45	0,92	60	1,04	+15,0	+33,3	+1,7
Грошові кошти	136	3	117	2,4	166	2,88	+49,0	+41,9	+5,5
БАЛАНС	4523	100	4871	100	5762	100	+891,0	+18,2	+100,0

Відбулося помітне зростання найменш ліквідної частини оборотних активів – запасів – на 102,1 тис. грн (8,1%). На кінець 2024 року їхня частка становила майже чверть вартості всього майна, хоча у загальній структурі цей показник дещо знизився (на 2,25 в.п.) порівняно з початком періоду.

Сума найбільш ліквідних активів (готівка та цінні папери) продемонструвала позитивну динаміку, збільшившись на 64,0 тис. грн або на 39,5%. Це сприяло зростанню їхньої питомої ваги у балансі на 0,6 в.п.

Показник дебіторської заборгованості залишався відносно стабільним, продемонструвавши незначне зростання на 19,0 тис. грн (4,8%), при цьому її частка в структурі активів дещо відкоригувалася в бік зменшення на 0,92 в.п.

Аналіз динаміки іммобілізованих засобів ТОВ «Кохнівський хліб» свідчить про активну інвестиційну фазу розвитку підприємства у 2024 році. За звітний період обсяг необоротних активів збільшився на 629,0 тис. грн, що становить 22,32%, при цьому їхня питома вага в загальній структурі балансу зросла на 1,94 пункту. Таке зростання відбулося переважно завдяки масштабному оновленню основних засобів, вартість яких зросла на 488,7 тис. грн (19,9%), та активізації капітального будівництва, де приріст склав 50,0 тис. грн (50,0%). Паралельно з цим спостерігалася збільшення довгострокових фінансових вкладень на 80,0 тис. грн (36,4%), що додало 0,69 пункту до їхньої питомої ваги. Важливою аналітичною особливістю є те, що темпи приросту необоротних активів у 2,4 раза перевищили темпи зростання мобільних засобів. Це свідчить про поступове сповільнення оборотності сукупного капіталу підприємства, що за певних умов може ускладнити операційну фінансову діяльність.

Детальний розгляд структурної динаміки підтверджує наявність специфічної тенденції: понад 70,6% усього приросту майна було сформовано саме за рахунок необоротних активів. Це вказує на те, що основний масив залучених фінансових ресурсів був спрямований у найменш ліквідні форми майна, що об'єктивно обмежує фінансову маневреність підприємства та створює тиск на його короткострокову стійкість. З огляду на це, визначальним етапом подальшої діагностики стає зіставлення темпів росту обсягів реалізації продукції з темпами зростання сукупних активів, що дозволить оцінити якість управління активами та ефективність капітальних інвестицій у звітному періоді.

Ефективність управління капіталом ТОВ «Кохнівський хліб» можна оцінити через співвідношення динаміки виручки та обсягу активів. Згідно з методологічними засадами, якщо темпи зростання обороту випереджають

темпи зростання активів, це свідчить про раціональне регулювання майна та підвищення його віддачі.

Однак аналіз діяльності підприємства виявив негативну тенденцію: за звітний період спостерігається спад обсягів реалізації продукції на 6,25%. У грошовому еквіваленті (з урахуванням масштабу цін) виручка скоротилася з 5 541,3 тис. грн до 5 195,0 тис. грн, що становить зменшення на 346,3 тис. грн. Водночас сукупні активи за цей же час зросли на 18,2%. Такий диспаритет – зниження доходів при суттєвому нарощуванні майна – вказує на надмірне розширення ресурсної бази, яке не супроводжується адекватною економічною віддачею, що свідчить про неефективне регулювання активів.

Для поглибленої діагностики фінансової стабільності необхідно класифікувати майно за ступенями ризику залежно від швидкості його трансформації у грошові кошти. Усі активи ТОВ «Кохнівський хліб» розподіляються на чотири категорії:

мінімальний ризик – грошові кошти та еквіваленти, короткострокові фінансові інвестиції;

малий ризик – дебіторська заборгованість, реальна до стягнення, готова продукція та товари, що мають попит;

середній ризик – виробничі запаси, незавершене виробництво, малоцінні та швидкозношувані предмети.

високий ризик – необоротні активи (основні засоби, нематеріальні активи, незавершене будівництво), а також неліквіди та безнадійна заборгованість.

Збільшення частки активів із середнім та високим ступенями ризику безпосередньо призводить до послаблення фінансової стійкості, оскільки капітал «заморожується» у формах, які важко або неможливо швидко конвертувати в готівку для виконання зобов'язань.

Аналітичні дані щодо структури активів підприємства за ступенями ризику за період 2022–2024 рр. систематизовано в таблиці 2.7.

Аналіз структури майна ТОВ «Кохнівський хліб» за рівнем ризику ліквідності підтверджує погіршення якісних характеристик балансу. Отримані

результати свідчать, що сукупна частка активів із середнім та високим ступенями ризику зросла на 2,9 відсоткових пункти порівняно з початком періоду, сягнувши на кінець 2024 року відмітки 67,9% від загальної вартості майна.

Таблиця 2.7

**Динаміка стану активів ТОВ «Кохнівський хліб» за ступенем ризику
(2022-2024 рр.)**

Ступені ризику	Назва активів	Групи активів в загальному об'ємі на кінець 2022 р.		Групи активів в загальному об'ємі на кінець 2023 р.		Групи активів в загальному об'ємі на кінець 2024 р.		Відхилення (+, -)	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	% у структурі
мінімальна	Грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення	226	5	162,0	3,3	226,0	3,9	+64,0	+0,6
Мала	Дебіторська заборгованість, реальна до отримання, виробничі запаси (крім залежалих), готова продукція, товари, що мають попит, довгострокові фінансові вкладення	1452	32,1	1544,9	31,7	1624,6	28,2	+79,7	- 3,5
середня	Витрати в незавершеному виробництві, витрати майбутніх періодів, ПДВ за придбані цінності, інші оборотні активи	86	1,9	461,5	9,8	587,4	10,2	+125,9	+0,7
висока	Дебіторська заборгованість, сумнівна до отримання, готова продукція, що не має попиту, залежалі запаси, основні засоби, незавершене будівництво, доходні вкладення у матеріальні цінності, іншу необоротні активи	2759	61	2702,6	55,5	3324,0	50,7	+621,4	+2,2
	Всього:	4523,0	100	4871,0	100	5762,0	100	+891,0	-

Така динаміка є тривожним сигналом, що вказує на суттєве зниження рівня фінансової стійкості підприємства. Основними детермінантами цієї негативної тенденції стали:

накопичення надлишкових та неліквідних виробничих запасів;

збільшення залишків готової продукції, що не знаходить збуту через падіння попиту;

зростання частки простроченої дебіторської заборгованості, що вимиває обігові кошти з операційного циклу.

Концентрація капіталу в активах з низькою оборотністю обмежує здатність товариства оперативно реагувати на ринкові зміни та виконувати поточні зобов'язання. Для глибшого розуміння причин іммобілізації коштів у необоротних активах, детальний аналіз стану основних засобів та інших довгострокових ресурсів в 2022-2024 рр. наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

**Характеристика стану основних засобів ТОВ «Кохнівський хліб»
у 2022-2024 рр.**

Показники	На кінець 2023 р.		На кінець 2023 р.		На кінець 2024 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Початкова вартість ОЗ	4235,3	-	4235,3	-	4924	-
Знос основних засобів	3080,3	-	3080,3	-	3680,3	-
Находження ОЗ	-	-	-	-	688,7	-
Вибуття ОЗ	-	-	-	-	521,5	-
Коефіцієнт зносу	-	72,7	-	72,7	-	74,7
Коефіцієнт придатності	-	27,3	-	27,3	-	25,3
Коефіцієнт оновлення	-	-	-	-	-	14
Коефіцієнт вибуття	-	-	-	-	-	12,3

Дані таблиці 2.8 демонструють критичний стан матеріально-технічної бази ТОВ «Кохнівський хліб». Високий рівень амортизації обладнання спричиняє постійні непередбачувані витрати на ремонти та технічне

налагодження, що дестабілізує основну діяльність та перешкоджає безперебійності виробничих процесів. Ступінь придатності основних засобів на кінець 2024 року становить лише 25,3%, що є незадовільним показником.

Низькі темпи оновлення активів призводять до значних ризиків. Фізичний знос провокує порушення ритмічності випуску продукції та зростання частки виробничого браку. Моральний знос фактично блокує можливість впровадження інноваційних технологій та розширення асортиментної лінійки новими видами виробів.

Окрему увагу в межах діагностики фінансового стану приділено мобільним активам. Аналіз засвідчив, що у порівнянні з початком року обсяг товарно-матеріальних цінностей та витрат загалом збільшився на 102,1 тис. грн (або на 8,06%). Цей приріст охопив майже всі категорії оборотних засобів, за винятком залишків готової продукції, які скоротилися на 16,0 тис. грн (4,75%).

Найбільш суттєво зросли залишки виробничих запасів – на 69,1 тис. грн (10,0%). Структурний аналіз підтверджує зміщення капіталу в бік сировинних ресурсів та витрат майбутніх періодів при одночасному зменшенні частки готових товарів на складах.

Порівняно з встановленими нормативами, фактичні залишки запасів перевищили цільові показники на 120,6 тис. грн (12,3%). У розрізі статей спостерігаються такі відхилення:

виробничі запаси – приріст на 80,6 тис. грн (10%);

витрати майбутніх періодів – різке зростання на 19,0 тис. грн (48,7%);

готова продукція – обсяги нижчі за нормативні на 21,0 тис. грн (6,5%).

Такі тенденції свідчать про перенасичення складу сировиною, що може вказувати на неефективне планування закупівель або очікування подальшого зростання цін, у той час як частка готової продукції в структурі майна знизилася на 1,5 пункту.

Для глибшого аналізу динаміки запасів у кореляції зі зміною обсягів виробництва, цінових коливань та масштабів споживання окремих матеріальних цінностей необхідно визначити їх відносний рівень у днях витрат

або вибуття. Згідно з встановленою методикою, запаси у днях обчислюються як відношення абсолютної величини залишку відповідного виду матеріальних оборотних засобів на дату балансу до однодобового обороту за їх витратами чи вибуттям. Для проведення таких розрахунків щодо сировини, основних і допоміжних матеріалів, а також палива, за базу беруться їхні фактичні витрати на виробництво за звітний період, тоді як для готової продукції використовується показник собівартості реалізованої продукції згідно зі Звітом про фінансові результати. Розрахований фактичний запас у днях на кінець 2024 року зіставляється з встановленими нормативами та показниками за попередній 2023 рік, що дозволяє виявити відхилення та встановити їхні конкретні причини.

Паралельно з цим оцінюється структура запасів товарно-матеріальних цінностей за допомогою коефіцієнта накопичення, який визначається як відношення сукупної вартості виробничих запасів і незавершеного виробництва до вартості готової продукції. Цей індикатор ілюструє якість управління складськими ресурсами та допомагає виявити дисбаланси між стадіями підготовки виробництва та виходом кінцевого продукту, що є критично важливим для підтримки оптимальної ліквідності ТОВ «Кохнівський хліб»:

$$K_n = (BЗ + НВ) : ГП \quad (2.4)$$

де ВЗ – виробничі запаси, НВ – незавершене виробництво, ГП – готова продукція.

Коефіцієнт накопичення виступає індикатором мобільності запасів товарно-матеріальних цінностей і в ідеальних ринкових умовах має бути меншим за 1. Проте таке співвідношення вважається обґрунтованим лише за умови високої конкурентоспроможності продукції та стабільного попиту з боку споживачів.

Аналіз фінансової звітності ТОВ «Кохнівський хліб» за 2023-2024 рр. виявив суттєві відхилення від нормативних значень. Коефіцієнт накопичення

запасів на початок року становив 2,7, а на кінець звітного періоду зріс до 3,1, що значно перевищує оптимальну величину.

Така динаміка свідчить про формування незадовільної структури оборотних активів підприємства. Наявність коефіцієнта на рівні 3,1 означає, що обсяг ресурсів, «заморожених» у виробничих запасах та незавершеному виробництві, утричі перевищує вартість готової до реалізації продукції. Це прямий доказ накопичення надмірних складських залишків сировини та матеріалів, що знижує загальну ліквідність товариства та свідчить про неефективне управління матеріальними потоками.

Основними причинами зростання залишків матеріальних ресурсів на ТОВ «Кохнівський хліб» є:

скорочення обсягів випуску певних номенклатурних груп, відхилення фактичного використання сировини від встановлених норм, закупівля надлишкових обсягів матеріалів, а також порушення графіків їхнього постачання;

зниження споживчого попиту на окремі позиції, недостатній рівень якості або неритмічність виробничого циклу, логістичні затримки при відвантаженні та транспортні ускладнення.

Специфікою діяльності досліджуваного підприємства є виражена сезонність виробництва. У літній період обсяги виготовлення певної продукції суттєво мінімізуються або повністю припиняються (випуск здійснюється виключно під замовлення). Це стосується насамперед кондитерських виробів із коротким терміном придатності – тортів, тістечок та деяких видів печива. Така стратегія є вимушеним заходом, оскільки в умовах високих температур ризик псування продукції зростає, що може призвести до прямих фінансових збитків для товариства.

Для оцінки ефективності управління грошовими потоками та розрахунками з контрагентами необхідно проаналізувати стан дебіторської заборгованості, детальні дані про яку систематизовано у таблиці 2.9.

**Аналіз дебіторської заборгованості ТОВ «Кохнівський хліб»
в 2022-2024 рр., тис. грн.**

Статті дебіторської заборгованості	Залишок на кінець 2023 р.	Залишок на кінець 2023 р.	Залишок на кінець 2024 р.	У тому числі за строками виникнення, (днів)					
				Строк ще настав	Прострочені до 30 днів	Прострочені до 90 днів	Прострочені до 180 днів	Прострочене до 360 днів	Прострочене більш 1 рік
Дебіторська заборгованість	394	394,0	413,0	208,0	109,0	37,0	20,0	-	39,0
Прострочена	306,1	87,9	96,0						
% до підсумку	87,9	22,3	23,2						
В тому числі:									
Нереальна до отримання	34	34,0	39,0						
% до підсумку	53,9	8,6	9,4						

Тенденція зростання сумнівної заборгованості в структурі активів ТОВ «Кохнівський хліб» є негативним індикатором, який безпосередньо вказує на зниження ліквідності балансу та загальне погіршення фінансового стану підприємства.

Основним підтвердженням цього процесу є сповільнення розрахунків контрагентів із товариством. Зокрема, спостерігається збільшення середнього строку інкасації дебіторської заборгованості – якщо на початок року цей показник становив 24 дні, то на кінець звітної періоду він зріс до 27 днів. Подовження періоду очікування платежів на 3 дні свідчить про вимивання обігових коштів з операційного циклу та необхідність залучення додаткових ресурсів для покриття касових розривів. Для детальної оцінки інтенсивності надходження коштів від дебіторів використовується показник оборотності дебіторської заборгованості, розрахунок якого здійснюється за формулою (2.5):

$$ОД = СЗ / (Q_p / Д), \quad (2.5)$$

де ОД – оборотність дебіторської заборгованості; СЗ – середній залишок дебіторської заборгованості; Q_p – надходження від реалізації. Кількість днів у періоді – 360.

Розрахуємо ОД, для ТОВ «Кохнівський хліб»:

на початок року $394,0 / (5780,0 / 360) = 24$ (днів);

на кінець року: $413,0 / (5419,0 / 360) = 27$ (днів).

З метою мінімізації обсягів дебіторської заборгованості та стимулювання платіжної дисципліни контрагентів, ТОВ «Кохнівський хліб» впроваджує систему фінансових стимулів, зокрема надає знижки з договірної ціни у разі дострокової оплати за відвантажену продукцію. Такий підхід спрямований на прискорення конвертації дебіторської заборгованості у грошові кошти. Проте зафіксоване уповільнення оборотності дебіторської заборгованості на 3 дні є негативним фактором, що свідчить про вимивання (відволікання) обігових коштів з операційного циклу підприємства. Це обмежує фінансові можливості товариства щодо самофінансування та погіршує його загальний фінансовий стан.

У межах аналізу оборотних засобів критично важливим є моніторинг частки активів, що важко реалізуються (неліквідів, залежалих запасів, сумнівної заборгованості), у загальній структурі мобільних активів. Зростання питомої ваги таких засобів призводить до дисбалансу між ліквідними та неліквідними статтями балансу, що суттєво послаблює фінансову стійкість ТОВ «Кохнівський хліб» та створює ризики втрати платоспроможності.

Детальна оцінка структури та якості оборотних активів за ступенем їхньої ліквідності наведена у таблиці 2.10.

Результати аналізу, представлені в таблиці 2.10, свідчать про погіршення якісної структури оборотного капіталу ТОВ «Кохнівський хліб». Протягом звітнього періоду частка активів, що важко реалізуються, зросла на 2,92

відсоткових пункти, сягнувши на кінець 2024 року позначки 67,9% від загального обсягу мобільних засобів.

Таблиця 2.10

Динаміка співвідношення активів ТОВ «Кохнівський хліб», що важко та легко реалізуються (2022-2024 рр.), тис. грн.

Показники	На кінець 2022 р.	На кінець 2023 р.	На кінець 2024 р.	Відхилення (+, -)
Неліквіди, залежали запаси	16,2	30,5	44,8	+ 14,3
Витрати у незавершеному виробництві	2139,2	2180,0	2220,8	+ 40,8
Готова продукція, що не має попиту	0,6	16,8	33,0	+ 16,2
Витрати майбутніх періодів	243,8	433,8	620,8	+ 190,0
Сумнівна дебіторська заборгованість	84	503,0	992,0	+ 419,0
Всього оборотних активів, що важко реалізуються (ряд.1 + ряд.2 + ряд.3 + ряд.4 + ряд.5)	2483,8	3164,1	3911,4	+747,3
Загальний обсяг оборотних активів	3980	4871,0	5762,0	+ 891,0
Частка активів, що важко реалізуються, у загальному обсязі оборотних активів (ряд.6 / ряд.7. 100), %	62,4	649,6	678,8	+ 29,2
Відношення активів, що важко реалізуються, до активів, що легко реалізуються	16,6	18,5	21,1	+ 2,6

Особливе занепокоєння викликає динаміка співвідношення між різними групами активів за ступенем їхньої ліквідності. На основі проведених розрахунків (з урахуванням актуального масштабу цін) встановлено, що обсяг важко реалізовуваних активів, який припадає на кожну гривню активів, що легко реалізуються, збільшився на 2,6 грн. Таким чином, на кінець 2024 року це співвідношення зафіксовано на рівні 21,1 грн проти 18,5 грн на початку року.

Потрібно мати на увазі, що наявність активів, які важко реалізуються, у складі окремих видів оборотних активів викривлює реальну картину ліквідності балансу [48].

2.3. Дослідження показників фінансової стійкості підприємства хлібопекарної галузі

У сучасній світовій практиці фінансового обліку пріоритетне значення надається моніторингу руху грошових коштів, що зумовлено об'єктивною нерівномірністю часових інтервалів між їхнім надходженням та фактичними виплатами [74]. З огляду на це, готівкові ресурси підприємства потребують ретельного планування та системного аналізу їхньої динаміки. Звіт про рух грошових коштів ТОВ «Кохнівський хліб» формується для розкриття реальних фінансових потоків, оцінки синхронності платежів, а також для встановлення взаємозв'язку між отриманим фінансовим результатом і фактичним залишком ліквідних засобів. Такий підхід дозволяє детально проаналізувати всі вектори надходження та вибуття капіталу в розрізі трьох ключових видів діяльності: поточної, інвестиційної та фінансової.

Надходження грошових коштів у межах поточної (операційної) діяльності безпосередньо пов'язане з отриманням виручки від реалізації хлібобулочної продукції, виконанням робіт, наданням послуг, а також надходженням авансів від покупців і замовників. Витратна частина цього напряму охоплює розрахунки за рахунками постачальників сировини та інших контрагентів, виплату заробітної плати персоналу, обов'язкові відрахування до фондів соціального страхування та розрахунки з бюджетом. Крім того, у процесі операційної діяльності товариство може здійснювати виплату відсотків за користування залученими кредитами та позиками.

Рух грошових коштів у контексті інвестиційної діяльності ТОВ «Кохнівський хліб» детермінується капітальними вкладеннями підприємства, зокрема витратами на придбання земельних ділянок, будівництво та модернізацію виробничих споруд. Своєю чергою, фінансова діяльність відображає динаміку отримання довгострокових кредитів, позик та бюджетних асигнувань, а також спрямування коштів на планове погашення заборгованості за раніше отриманими фінансовими зобов'язаннями [45].

Методологія аналізу руху грошових коштів на ТОВ «Кохнівський хліб» передбачає застосування прямого та непрямого (дотичного) методів. Для забезпечення високої точності розрахунків до аналітичного процесу залучаються дані фінансової звітності (зокрема, форми № 5) та відомості Головної книги, що дозволяє деталізувати фінансові потоки за операційним, інвестиційним та фінансовим векторами діяльності [45].

Згідно з даними таблиці 2.11, де представлено аналіз прямим методом, сукупний обсяг надходжень грошових коштів за звітний 2024 рік склав 6 375,0 тис. грн. У структурі цих надходжень домінуючу роль відіграє поточна діяльність, яка забезпечила 5278,0 тис. грн (або 82,8% від загального обсягу). Водночас за рахунок зовнішніх запозичень та залучення коштів зі сторони було отримано 1 097,0 тис. грн, що становить 17,2% у структурі припливу капіталу.

Ефективність операційного управління підтверджується позитивним чистим грошовим потоком від поточної діяльності, який за результатами року зафіксований на рівні 1 949,0 тис. грн. Цей показник сформований як різниця між сукупними надходженнями від основної діяльності (6 128,0 тис. грн) та сумою здійснених операційних виплат (4 179,0 тис. грн).

Детальний розгляд джерел фінансування свідчить, що основна діяльність генерує 96,1% усіх грошових ресурсів підприємства. Зокрема, безпосередня реалізація хлібобулочної продукції та послуг забезпечила надходження у розмірі 5 195,0 тис. грн, що становить 81,5% від загального припливу коштів.

Решта 14,6% надходжень мали епізодичний характер і не належали до регулярних доходів від реалізації продукції [74]. Така структура грошових потоків свідчить про високу залежність підприємства від операційної виручки, що є характерним для стабільно функціонуючих виробничих компаній у м. Кременчук.

Рух грошових коштів (прямий метод), тис. грн.

Показники	Загальна сума, тис. грн.	За поточною діяльністю		За інвестиційною діяльністю		За фінансовою діяльністю	
		тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку
Надійшло грошових коштів – усього, у тому числі:	6375,0	6128,0	96,1	140,0	2,2	107,0	1,7
від продажу товарів, продукції, робіт, послуг	5195,0	5195,0	81,5				
від продажу основних засобів та іншого майна аванси, що отримані від покупців (замовників)	20,0			20,0	0,3		
безоплатно	30,0	30,0	0,5				
кредити отримані	910,0	840,0	13,2	70,0	1,1	40,0	0,6
позички отримані	90,0			50,0	0,8		
дивіденди, проценти від фінансових вкладень	65,0					67,0	1,1
інші надходження	63,0	63,0	0,9				
Спрямовано грошових коштів – усього	4826,0	4179,0	86,6	562,0	11,6	85,0	1,8
у тому числі:							
на оплату придбаних товарів, робіт, послуг	1957,0	1957,0	40,6				
на оплату праці	578,0	578,0	11,9				
відрахування державні позабюджетні фонди							
на оплату машин, обладнання та транспортних засобів	214,0	317,0	6,6				
фінансові вкладення на виплату дивідендів,	645,0			642,0	9,2		
процентів з цінними паперами	95,0			80,0	1,6	15,0	0,3
за розрахунками з бюджетом	65,0					65,0	1,0
на оплату процентів та основної суми за кредитами, що отримані,	448,0	448,0	9,3				
позичками	800,0	855,0	17,7	40,0	0,8		
інші виплати	24,0	24,0	0,5			5,0	0,001
Залишок грошових коштів на кінець року	4801,0						

Сформовані грошові надходження від операційної діяльності ТОВ «Кохнівський хліб» дозволили повною мірою забезпечити виконання поточних зобов'язань підприємства. Загальна сума операційних платежів у звітному періоді склала 4179,0 тис. грн, що відповідає 86,6% від сукупного відтоку капіталу.

Аналіз структури використання фінансових ресурсів свідчить, що пріоритетними напрямками видатків стали розрахунки з постачальниками сировини та інгредієнтів (40,6%), витрати на оплату праці разом із відповідними соціальними нарахуваннями (18,5%), податкові платежі до бюджету (9,3%), а також обслуговування кредитних зобов'язань, включаючи виплату відсотків та основної суми боргу (17,7%).

У межах інвестиційної діяльності зафіксовано чистий відтік грошових коштів у розмірі 422,0 тис. грн, що стало результатом капітальних вкладень у модернізацію активів. Водночас стійке позитивне співвідношення між припливом та відтоком коштів у поточному циклі створило необхідний фінансовий резерв для підтримки безперебійного виробництва. Фінансова діяльність також продемонструвала позитивну динаміку – чисте збільшення коштів за цим напрямом склало 22,0 тис. грн.

Загальний підсумок руху фінансів за всіма видами діяльності ТОВ «Кохнівський хліб» у 2024 році свідчить про сукупне чисте надходження коштів у розмірі 1 549,0 тис. грн. Завдяки цьому залишок вільних грошових ресурсів на рахунках підприємства на кінець року суттєво зріс і досяг позначки 4 801,0 тис. грн.

Застосований прямий метод аналізу підтвердив достатність ліквідних коштів для погашення поточних зобов'язань, проте він не демонструє глибинного зв'язку між чистим прибутком та фактичною зміною залишків на рахунках. Для розв'язання цього завдання використовується дотичний (непрямий) метод, який дозволяє скоригувати фінансовий результат на суму витрат і доходів, що не супроводжуються рухом реальних грошей (наприклад,

амортизація), тим самим виявляючи реальну здатність підприємства генерувати готівку [45].

У межах непрямого аналізу величину чистого прибутку коригують на суму операцій, які впливають на фінансовий результат, але не супроводжуються реальним рухом грошових коштів. Це дозволяє нівелювати вплив статей витрат, що не призводять до відпливу готівки, та статей доходів, які не забезпечують її фактичного надходження [48]. Зокрема, будь-яке вибуття об'єктів основних засобів чи інших необоротних активів зазвичай супроводжується фіксацією збитку в розмірі їхньої залишкової вартості. Оскільки витрати на ці активи були здійснені ще в момент їх придбання, дана бухгалтерська операція не впливає на поточний обсяг грошових коштів. Відповідно, суму збитку у розмірі недоамортизованої вартості активів, що вибули, слід додавати до величини чистого прибутку для отримання реального грошового потоку [45].

Аналогічний підхід застосовується до нарахування амортизації основних засобів та нематеріальних активів. Ці операції зменшують паперовий фінансовий результат, але не є витратними в контексті руху готівки. Тому для визначення реальної величини грошових коштів суми нарахованої амортизації також додаються до чистого прибутку.

Аналіз звітності ТОВ «Кохнівський хліб» свідчить про парадоксальну ситуацію – попри наявність позитивних грошових потоків та залишків коштів на рахунках, підприємство затримує розрахунки з кредиторами та має непогашену заборгованість перед бюджетом.

Важливо враховувати, що операції, які відображаються на пасивних рахунках, мають зворотний механізм впливу на рух капіталу. Зростання залишків за статтями зобов'язань у звітному періоді (наприклад, збільшення кредиторської заборгованості) розцінюється як додаткове джерело фінансування, тому сума їхнього збільшення додається до чистого прибутку. Натомість зменшення залишків за зобов'язаннями свідчить про використання

готівки для погашення боргів, тому такі суми виключаються з величини чистого прибутку [74].

Для системного розуміння фінансового стану було проведено оцінку динаміки складу та структури джерел власного і позичкового капіталу ТОВ «Кохнівський хліб» за період 2023–2024 рр. Аналіз джерел формування ресурсів підприємства свідчить про те, що зростання вартості майна підприємства у звітному періоді 2023–2024 рр. на 891,0 тис. грн (або на 18,29%) було зумовлене переважно нарощенням власного капіталу на 639,0 тис. грн (+17,1%) та збільшенням позикового капіталу на 252,0 тис. грн (+22,0%). Очевидно, що в діяльності товариства спостерігаються різні темпи приросту власного та позичкового капіталу, що призвело до незначної трансформації загальної структури фінансування. Станом на початок року частки власного і позичкового капіталу становили 76,51% та 23,49% відповідно, проте на кінець року співвідношення питомої ваги змінилося на 0,74 пункти на користь залучених коштів, склавши 75,77% та 24,23%.

Детальний аналіз складових власного капіталу вказує на те, що статутний капітал у звітному році залишився незмінним, а основне збільшення фінансових ресурсів відбулося за рахунок зростання додаткового капіталу на 558,0 тис. грн (або на 32,7%). Це дозволило підвищити його частку в загальному обсязі фінансування до 39,30% (порівняно з 35,02% на початок року) та забезпечити 62,2% усього приросту капіталу підприємства. Зароблений чистий прибуток у звітному році становив 666,0 тис. грн, що складає 11,47% до підсумку всього капіталу проти 608,0 тис. грн (12,48%) у попередньому році. Таким чином, абсолютне збільшення прибутку склало 58,0 тис. грн, що забезпечило приблизно 6,5% усього приросту капіталу за період [45]. Такі результати підкреслюють здатність підприємства до саморозвитку, хоча й вказують на поступове залучення зовнішніх джерел для підтримки темпів розширення діяльності.

У структурі позикового капіталу ТОВ «Кохнівський хліб» найсуттєвіше зростання продемонстрували кредити та позики, обсяг яких збільшився на

200,0 тис. грн (або на 44,4%), що забезпечило 22,4% загального приросту капіталу підприємства. Питома вага цієї статті в пасиві зросла на 2,04 пункти і на кінець 2024 року досягла 11,28% від загального підсумку балансу. Водночас кредиторська заборгованість збільшилася на 37,0 тис. грн (+5,5%), хоча її питома вага в структурі джерел фінансування знизилася на 1,5 пункти.

70,6% приросту фінансових ресурсів було спрямовано на збільшення нерухомості (необоротних активів), що призвело до зниження загального рівня мобільності майна. При цьому визначальний вплив на зростання активів мав приріст власного капіталу, частка якого в загальному прирості склала 71,1%. Згідно з методологічними засадами, метою залучення довгострокових кредитів та позик найчастіше є технічне вдосконалення, механізація, впровадження нової техніки та поповнення обігових коштів [45]. Своєю чергою, короткострокові кредити використовуються для формування оборотних засобів.

За даними ТОВ «Кохнівський хліб», у звітному періоді спостерігається зростання як довгострокових, так і короткострокових запозичень. Найбільшу частку у формуванні позичкового капіталу (66,1%) становлять короткострокові банківські кредити. Також підприємство залучило додаткові позики, які склали 6,2% від загального обсягу залучених коштів. Попри те, що на початок року в товариства не було прострочених зобов'язань, у 2024 році через спад попиту на продукцію воно не змогло своєчасно виконати довгострокові зобов'язання. Їхній обсяг на кінець року зріс на 52,0 тис. грн, досягнувши частки 74,6% у відповідній категорії. Така тенденція є тривожним сигналом і свідчить про погіршення фінансового стану підприємства.

Висновок до розділу 2

За результатами проведеного дослідження параметрів фінансової стійкості та економічного профілю ТОВ «Кохнівський хліб» було встановлено, що підприємство є значущим гравцем хлібопекарської галузі м. Кременчук із

повноцінним технологічним циклом та штатом у 65 осіб. Стратегічна орієнтація на виробництво широкої номенклатури хлібобулочних виробів (хліб «Український», «Сімейний», булочні вироби) та продукції з тривалим терміном зберігання дозволяє компанії утримувати стабільну ринкову частку, проте детальний фінансовий аналіз виявив низку деструктивних тенденцій.

Аналіз складу та архітектури майна засвідчив зростання загальної вартості активів на 18,2% (891,0 тис. грн) за звітний період. Однак структурна динаміка вказує на погіршення фінансової маневреності – понад 70,6% усього приросту майна було забезпечено за рахунок найменш ліквідних необоротних активів, що призвело до скорочення питомої ваги мобільних коштів до 40,06%. Такий диспаритет між темпами росту активів (+18,2%) та спадом обсягів реалізації продукції на 6,25% свідчить про неефективне управління ресурсною базою, яка нарощується без відповідної економічної віддачі.

Особливе занепокоєння викликає якісний стан матеріально-технічної бази. Коефіцієнт придатності основних засобів на кінець звітного року становить лише 25,3% при критичному рівні зносу у 74,7%. Висока амортизація обладнання провокує постійні непередбачувані витрати на ремонти, що дестабілізує безперебійність виробництва та блокує можливість впровадження інноваційних технологій.

Діагностика структури оборотних активів за ступенем ризику підтвердила зниження фінансової стійкості підприємства. Сукупна частка активів із середнім та високим ступенями ризику сягнула 67,9%, що зумовлено накопиченням неліквідних виробничих запасів та зростанням простроченої дебіторської заборгованості. Коефіцієнт накопичення запасів зріс до 3,1, що втричі перевищує вартість готової продукції та свідчить про значне «заморожування» оборотного капіталу в сировинних ресурсах. Крім того, уповільнення оборотності дебіторської заборгованості з 24 до 27 днів вказує на вимивання ліквідних коштів з операційного циклу.

Аналіз руху грошових коштів підтвердив домінуючу роль операційної діяльності, яка генерує 82,8% усіх надходжень. Попри позитивний чистий

грошовий потік у розмірі 1 549,0 тис. грн, підприємство має ознаки фінансової напруженості – через спад попиту виникли труднощі зі своєчасним виконанням довгострокових зобов'язань, обсяг яких на кінець року зріс на 52,0 тис. грн.

Джерела фінансування діяльності ТОВ «Кохнівський хліб» залишаються переважно власними (75,77%), проте спостерігається тенденція до зростання частки позикового капіталу, зокрема короткострокових банківських кредитів. Прибуток у розмірі 11 297,8 тис. грн (до оподаткування) та чистий грошовий потік у 9 236,3 тис. грн створюють певну базу для розвитку, проте високий рівень неліквідів та критичний знос обладнання вимагають радикального перегляду фінансової стратегії.

Результати експрес-діагностики свідчать, що попри наявність запасу фінансової міцності за порогом беззбитковості (ТБ = 452 т при плані 850 т), підприємство перебуває у фазі технічної та структурної кризи. Вирішення виявлених проблем – модернізація виробництва, оптимізація запасів та покращення якості дебіторського портфеля – потребує залучення цільових зовнішніх інвестицій, що стане предметом розгляду в наступному розділі.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «КОХНІВСЬКИЙ ХЛІБ» В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОСТІ

3.1. Обґрунтування інвестиційного сценарію модернізації як передумови зростання фінансової стійкості

Аналіз діяльності ТОВ «Кохнівський хліб» дозволяє охарактеризувати загальний стан підприємства як задовільний, проте динамічне зростання виробництва суттєво гальмується дефіцитом вільних оборотних коштів. Брак фінансового ресурсу не дозволяє здійснювати стратегічне планування капітальних інвестицій, спрямованих на оновлення технічної бази. Зокрема, підприємство потребує інвестицій для придбання сучасного обладнання з метою запобігання простоям, впровадження нових виробничих ліній для розширення потужностей, сертифікації продукції за міжнародними стандартами якості для виходу на нові ринки збуту, а також для закупівлі високоякісної сировини, що дозволило б мінімізувати частку виробничого браку.

Критичний стан наявних основних засобів, які є морально та фізично застарілими, фактично блокує можливість диверсифікації асортименту та вимагає надмірних витрат на підтримання їхньої працездатності. Виходом із ситуації, що склалася, може стати залучення зовнішнього фінансування через активний пошук стратегічного інвестора. Ключовою проблемою, яка стримує економічний розвиток ТОВ «Кохнівський хліб», залишається критичний рівень зносу виробничого обладнання, що досяг позначки близько 73%. Оптимальним шляхом до оздоровлення фінансово-господарської діяльності є розробка та втілення комплексного інвестиційного проєкту.

Слід зауважити, що потенційний обсяг виробництва безпосередньо залежить від портфеля замовлень, який підприємство має можливість збільшити. Проте наявні обмеження виробничих потужностей застарілого

парку машин та недостатньо висока якість продукції, зумовлена технологічною відсталістю, виступають стримуючими факторами для нарощування обсягів реалізації [15].

Для подолання кризових явищ та стимулювання розвитку ТОВ «Кохнівський хліб» пропонується комплекс заходів, спрямованих на стратегічне оновлення виробничої та управлінської систем. Основними векторами модернізації є закупівля та впровадження нового високотехнологічного обладнання, що дозволить автоматизувати процеси, а також розробка прикладних рішень щодо зниження операційних витрат і мінімізації виробничого браку.

Важливим кроком для підвищення конкурентоспроможності підприємства є сертифікація продукції згідно зі світовими стандартами якості (зокрема, ISO 9001), що відкриє шлях до нових сегментів ринку. Паралельно передбачається проведення глибокого аналізу та розширення географії збуту готової продукції.

Для реалізації цих планів необхідне здійснення цільових інвестицій. Детальна структура та обсяги капітальних вкладень, адаптовані до актуальних економічних умов 2024–2025 рр., наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Структура капітальних вкладень ТОВ «Кохнівський хліб»

№ п/п	Найменування обладнання	Величина витрат, тис. грн.
1	Печі ротаційні (з поданням пару) ЖХП-3	9500,0
2	Інше виробниче обладнання	1755,0
3	Машина для нарізки хліба АКРА-12	500,0
4	Сертифікація продукції на 5 років (ISO 9001)	245,0
	Разом	12000,0

Реалізація інвестиційного проєкту на ТОВ «Кохнівський хліб» дозволить суттєво наростити виробничий потенціал та оптимізувати супутні витрати. Завдяки закупівлі та впровадженню нового технологічного комплексу змінна

виробнича потужність підприємства збільшиться на 70%, що в абсолютному вираженні складе 25 500 кг (або 25,5 т) готової продукції проти базових 15 000 кг. При врахуванні інтенсивного коефіцієнта використання потужності на рівні 0,9, змінна продуктивність устаткування становитиме 22,95 т за зміну. Таким чином, за умови двозмінної роботи протягом 320 днів на рік, загальний річний обсяг виробництва досягне 14688 т.

Важливим вектором економічної ефективності є реформування системи стандартизації. Раніше підприємство щорічно витрачало значні ресурси на сертифікацію окремих партій продукції за ДСТУ та ТУ. Перехід до сертифікації системи управління якістю за міжнародним стандартом ISO 9001 дозволить оптимізувати ці витрати. Оцінку системи управління якістю виробництва проводитиме орган сертифікації «ПРОМБЕЗОПАСНОСТЬ». Отримання сертифіката відповідності терміном на 5 років дозволить ТОВ «Кохнівський хліб» не лише підтвердити високу якість продукції, а й суттєво знизити щорічне фінансове навантаження на процедури підтвердження відповідності.

Оцінка прогнозних фінансових результатів та розрахунок грошових вигод, які отримає підприємство в результаті модернізації та впровадження нових стандартів якості, деталізовані в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

**Приклад розрахунку грошових вигод підприємства
при сертифікації ISO 9001**

До сертифікації ISO 9001		За 5 років	Після сертифікації ISO 9001		За 5 років
Щорічна сертифікація продукції	70000 грн.	350000 грн.	Отримання сертифікату ISO 9001	50000 грн.	разове
			Наглядаючий	25000 грн.	125000 грн.
			Сертифікація продукції	70000 грн.	разове
Разом		350000 грн.			245000 грн.

Дані таблиці 3.2 підтверджують, що перехід на разову сертифікацію за

міжнародними стандартами ISO 9001 забезпечить суттєвий економічний ефект. Загальна економія коштів складе 105000 грн, що дозволить скоротити щорічні додаткові витрати на 21000 грн. Окрім прямої фінансової вигоди, наявність такого сертифіката створить міцне підґрунтя для підвищення конкурентоспроможності продукції ТОВ «Кохнівський хліб» на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Важливим кроком у модернізації виробництва є придбання професійної машини для нарізки хліба. Це технічне рішення дозволить підприємству диверсифікувати асортимент і вийти у затребуваний сегмент фасованої продукції. Зокрема, планується запуск нової лінійки – хліб «Сімейний» нарізний.

За результатами досліджень служби маркетингу, спостерігається стійке зростання споживчого попиту на нарізні вироби. Роздрібна ціна на подібну продукцію в актуальних ринкових умовах варіюється в межах від 19,00 грн до 25,00 грн за одиницю.

Для оцінки економічної доцільності проекту було розроблено калькуляцію витрат – детальний проектний розрахунок собівартості нового виробу представлено у таблиці 3.3.

Механізм формування його оптової та роздрібною ціни представлено у таблиці 3.4.

При розробці фінансової моделі нового виду продукції було застосовано консервативний підхід до планування витрат. Зокрема, у розрахунках собівартості враховано прогнозні інфляційні процеси, що передбачають майбутнє подорожчання основної сировини, палива та енергоносіїв.

Завдяки такому комплексному підходу, повна проектна собівартість однієї тонни хліба «Сімейний» нарізний для ТОВ «Кохнівський хліб» зафіксована на рівні 14805,90 грн. Даний показник включає всі прямі та непрямі витрати, що забезпечує підприємству надійний запас фінансової міцності навіть за умови нестабільності цін на ресурсному ринку у 2025 році.

**Проектний розрахунок собівартості хліба «Сімейний» різаний
на 1т готової продукції, грн.**

№ п/п	Статті витрат	Хліб «Сімейний» різаний 0,4 кг
1	Сировина і основні матеріали	
	1.1 Борошно	11500,0
	1.2 Транспортно-заготівельні витрати на борошно	81,0
	1.3 Інша основна сировина	400,0
	1.4 Транспортно-заготівельні витрати на іншу Сировину	10,0
	Разом	11991,0
2	Реалізовні відходи	-4,2
3	Паливо на технологічні цілі	590,0
4	Електроенергія на технологічні цілі	85,0
5	Заробітна плата	1250,0
6	Нарахування на заробітну плату	475,0
7	Загально виробничі витрати	335,0
	Виробнича собівартість	14721,8
8	Адміністративні витрати, збут продукції і інші витрати.	84,1
	Повні витрати	14805,9

Проектований розрахунок кінцевої вартості нового виробу становить 18,00 грн, що дозволяє хлібу «Сімейний» нарізному перебувати в найбільш прийнятному ціновому діапазоні для потенційних споживачів, не перевищуючи при цьому рівень цін, що склався на цільовому ринку. За оцінками відділу маркетингу, завдяки впровадженню міжнародної сертифікації продукції, ТОВ «Кохнівський хліб» отримає можливість вийти на нові ринки збуту та суттєво розширити коло постійних споживачів.

Згідно з прогнозними розрахунками, плановий річний попит на хлібобулочні вироби в розрізі асортименту може досягти наступних показників: хліб «Український» - 440,7 т (440,7 тис. шт.), хліб «Сімейний» - 499,4 т (624,3 тис. шт.), хліб «Сімейний» нарізний - 499,4 т (624,3 тис. шт.), а також булочка

«Святкова» - 29,3 т (146,5 тис. шт.). Очікуване збільшення обсягів реалізації продукції стане ключовим драйвером зростання прибутку підприємства.

Таблиця 3.4

**Проектний розрахунок ціноутворення для одиниці виробу –
хліб «Сімейний» нарізний**

№ п/п	Статті витрат	Хліб «Сімейний» різаний 0,4 кг
1.	Повні витрати на 1 т продукції, грн.	14805,9
2	Рентабельність, %	10
3	Прибуток, грн.	1480,6
4	Оптова ціна, 1т., грн. 1 од. готової продукції, грн.	16286,5 13,0
5	ПДВ (20 %), грн.	2,6
6	Відпускна ціна, грн.	15,6
7	Торгова націнка (10%), грн.	1,6
8	Роздрібна ціна 1 од., грн.	18,0

За умови залучення в діяльність ТОВ «Кохнівський хліб» додаткових інвестиційних ресурсів у розмірі 12000 тис. грн, підприємство досягне стратегічно важливих результатів: виробничі потужності зростуть до 70%, буде забезпечено вихід на нові географічні ринки збуту, а щорічні витрати на сертифікацію продукції суттєво зменшаться. Крім того, інвестиції дозволять якісно поліпшити характеристики продукції, розширити наявний асортимент, наростити загальні обсяги виробництва та реалізації, що в кінцевому підсумку призведе до стабільного зростання чистого прибутку організації.

3.2. Прогнозне оцінювання економічної ефективності та ризиків реалізації запропонованих інвестиційних ініціатив

На основі фінансово-економічних показників ТОВ «Кохнівський хліб» сформуємо прогнозний сценарій розвитку підприємства за умови залучення зовнішніх інвестицій у розмірі 12 000 тис. грн. Передбачається, що ці кошти будуть спрямовані на придбання та монтаж високотехнологічного обладнання, формування необхідного запасу якісної сировини та капітальні вкладення в

нематеріальні активи, зокрема сертифікацію продукції за міжнародними стандартами. Головною метою такої стратегії є радикальне покращення операційної діяльності: нарощування обсягів виробництва, диверсифікація асортименту та підвищення якісних характеристик виробів, що дозволить підприємству вийти на нові ринки збуту.

Варто зауважити, що межі даної роботи не дозволяють здійснити вичерпну деталізацію інвестиційного проєкту, оскільки повноцінна розробка вимагає формування значного масиву звітної документації. Це включає бізнес-план з глибоким аналізом об'єкта інвестування, маркетингове дослідження стану ринку, детальний план виробничої діяльності та управління реалізацією проєкту, а також екологічну стратегію, оцінку ризиків, фінансовий план та стратегію фінансування [28, 75]. Крім того, на етапі розгляду заявки на кредит банк здійснює власну експертну оцінку платоспроможності позичальника.

З огляду на це, ми пропонуємо проєктний аналіз інвестиційних вкладень, виходячи з умови успішного узгодження всіх згаданих документів. Необхідність такої розробки зумовлена тим, що в сучасних економічних реаліях підприємства не мають змоги забезпечити стратегічне зростання виключно власним коштом і потребують значних обсягів зовнішнього фінансування. Водночас будь-який потенційний інвестор потребує чіткого бачення стратегії проєкту, його масштабів та ключових індикаторів результативності, включаючи обсяги витрат і терміни їх повернення. Розроблений інвестиційний проєкт дозволяє всебічно оцінити доцільність його реалізації та очікувану ефективність для власників і вкладників капіталу [57].

Взаємовідносини між ТОВ «Кохнівський хліб» та інвестором регламентуються відповідним договором, у якому детально фіксуються права та обов'язки сторін, включаючи механізми захисту капіталу. Зокрема, договором може бути передбачено право інвестора на викуп майна підприємства у разі його банкрутства протягом інвестиційного періоду. Для проведення проєктного аналізу сформуємо вихідні дані фінансового інвестування в розмірі 12 000 тис. грн, розрахованого на 4-річний цикл. У

межах моделі припускається, що термін експлуатації придбаного обладнання становить 4 роки, а його знос розраховується за методом прямолінійної амортизації з нормою 25% на рік.

Згідно з інвестиційним планом, застаріле обладнання, що підлягає заміні, буде реалізоване, а отримані кошти (після сплати відповідних податків) будуть включені до складу грошових надходжень в останній, четвертий рік реалізації проєкту. Всі базові параметри та показники, необхідні для оцінки доцільності капіталовкладень, систематизовано та наведено в таблиці 3.5. Застосований підхід дозволяє чітко розмежувати інвестиційні витрати та майбутні вигоди, що є критично важливим для прийняття рішення про доцільність фінансування модернізації ТОВ «Кохнівський хліб» у 2025 році.

Таблиця 3.5

**Вихідні дані для проведення проектного аналізу фінансового інвестування
для підприємства ТОВ «Кохнівський хліб»**

Показники, (тис. грн.)	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік
Обсяг продажу в т.ч. ПДВ	10000	15000	20000	23000
Знос	-3000	-3000	-3000	-3000
Поточні витрати	-6000	-11000	-11000	-12500
Оподаткований прибуток	1000	1000	6000	7500
Податок на прибуток (25%)	-250	-250	1500	1875
Чистий прибуток	750	750	4500	5625
Чисті грошові надходження	3750	3750	7500	8625

Ключова складність об'єктивної оцінки привабливості капіталомісткого проєкту полягає у визначенні того, наскільки прогнозовані майбутні надходження здатні виправдати здійснені сьогодні витрати [61]. Оскільки стратегічне рішення щодо модернізації ТОВ «Кохнівський хліб» приймається в поточному періоді, всі фінансові індикатори майбутньої діяльності мають бути скориговані з урахуванням поступового зниження цінності грошових ресурсів у часі.

На практиці таке коригування передбачає приведення всіх величин, що характеризують фінансову сторону реалізації проєкту, до масштабу цін, який є порівняним із теперішнім моментом. Ця аналітична операція називається дисконтуванням і дозволяє визначити реальну вартість майбутніх доходів від реалізації оновленого асортименту продукції. Використання даного методу забезпечує точність розрахунків при плануванні інвестиції у розмірі 12 000 тис. грн на період до 2028 року [55].

На підставі цих умов розрахуємо ставку дисконту:

$$r_i = (1 + r)(1 + i) - 1, \quad (3.1)$$

де r_i – ставка дисконту з урахуванням інфляції; r – ставка дисконту без урахування інфляції; i – середньорічний індекс інфляції.

Прийmemo ставку дисконту 10%, а рівень інфляції – 6%, тоді з урахуванням інфляції маємо:

$$r_i = (1 + 0,1)(1 + 0,06) - 1 = 1,1 * 1,06 - 1 = 0,166 * 100\% = 16,6\%.$$

Для остаточного визначення оптимальної річної кредитної ставки та оцінки фінансової стійкості проєкту модернізації ТОВ «Кохнівський хліб», необхідно розрахувати внутрішню норму дохідності (IRR). Економічний зміст цього показника при аналізі ефективності запланованих інвестицій полягає у визначенні максимально припустимого відносного рівня витрат, які можуть бути асоційовані з даним проєктом.

Зокрема, якщо проєкт вартістю 12000 тис. грн повністю фінансується за рахунок залучення позикових коштів комерційного банку, то значення IRR виступає верхньою межею допустимого рівня банківської відсоткової ставки. Перевищення цього порогу робить реалізацію інвестиційного проєкту економічно недоцільною та збитковою для підприємства [55]. Розрахунок IRR дозволяє менеджменту ТОВ «Кохнівський хліб» чітко окреслити безпечний діапазон вартості капіталу при переговорах із фінансовими установами у період 2025–2028 років.

Розрахунок робимо IRR за формулою:

$$IRR = r_1 + NPV(r_1) / \{ [NPV(r_1) - NPV(r_2)] \} (r_2 - r_1), \quad (3.2.)$$

де NPV – чистий приведений дохід.

Розрахунок значень NPV за r_1 та r_2 приведено в табл.3.6.

Таблиця 3.6

Розрахунок значень NPV за r_1 та r_2

Рік	Грошові надходження (тис. грн.)	Дисконтний множинник $r_1 = 28\%$	Дисконтний потік (тис. грн.)	Дисконтний множинник $r_2 = 30\%$	Дисконтний потік (тис. грн.)
0	-12000	-12000	-12000	1,0	-12000
1	3750	3750	2930	0,7692	2884
2	3750	3750	2289	0,5917	2219
3	7500	7500	3576	0,4552	3414
4	8825	8825	3288	0,3501	3090

На основі проведених ітераційних розрахунків встановлено, що при ставці дисконту $r_1 = 28\%$ чиста теперішня вартість проєкту (NPV) набуває позитивного значення у розмірі 82,0 тис. грн. Водночас при зростанні ставки до $r_2 = 30\%$ показник NPV стає від'ємним і становить -393,0 тис. грн.

Застосувавши метод лінійної інтерполяції, ми визначили внутрішню норму дохідності (IRR) для ТОВ «Кохнівський хліб»:

$$IRR = 28 + 82,0 / (82,0 + 393,0) * (30 - 28) = 28,35\%$$

Отриманий результат свідчить, що гранична межа вартості капіталу для підприємства становить 28,35%. Оскільки прогнозована кредитна ставка з урахуванням інфляційних процесів у 2025 році складає 16,6%, це суттєво нижче критичної межі. Таким чином, проєкт має достатній запас фінансової міцності, а товариство здатне стабільно обслуговувати зобов'язання та сплачувати відсотки за залучений капітал. Для подальшої оцінки ефективності проєкту прийнято ставку дисконту на рівні 16%. Розрахунок дисконтованого грошового потоку та визначення підсумкового показника чистої теперішньої вартості (NPV) наведено в таблиці 3.7.

$$NPV = \frac{\sum P_k}{(1+r)^k} - IC, \quad (3.3)$$

де P_k – грошові надходження за k -й рік; $1/(1+r)^k$ – дисконтний множник; IC – грошова інвестиція.

Таблиця 3.7

Розрахунок чистої приведеної вартості (NPV) ТОВ «Кохнівський хліб»

Рік	Грошові надходження (тис. грн.)	Дисконтний множник $r_1 = 16\%$	Дисконтний потік (тис. грн.)
0	-12000	1,0	-12000
1	3750	0,8621	3233
2	3750	0,7432	2787
3	7500	0,6406	4804
4	8825	0,5523	4874

Методологія розрахунку чистої теперішньої вартості базується на ретельному зіставленні обсягу початкових інвестиційних витрат із сукупною сумою дисконтованих чистих грошових потоків, які генеруються протягом усього розрахункового періоду реалізації проєкту.

Слід підкреслити, що показник NPV виступає прогностичним індикатором зміни економічного потенціалу ТОВ «Кохнівський хліб» у разі схвалення запропонованої стратегії модернізації. Визначальною особливістю даного критерію є його адитивність у часовому аспекті, що дає змогу математично підсумовувати значення NPV різних незалежних проєктів. Ця властивість є критично важливою, оскільки вона виділяє цей показник серед інших інструментів оцінки та дозволяє використовувати його як пріоритетний критерій при аналізі й оптимізації інвестиційного портфеля підприємства [55].

Застосування цього методу для оцінки вкладень у розмірі 12 000 тис. грн на період до 2028 року забезпечує менеджмент об'єктивними даними про реальний приріст вартості компанії після впровадження нових технологічних ліній та виходу на ринок з хлібом «Сімейний» нарізний.

Відповідно до методології фінансового менеджменту, якщо значення чистої теперішньої вартості є додатним ($NPV > 0$), проєкт вважається прибутковим і доцільним для реалізації. На основі проведених розрахунків за таблицею було визначено, що показник NPV для ТОВ «Кохнівський хліб» склав 3699,0 тис. грн.

Отримане значення підтверджує високу економічну ефективність запланованої модернізації та здатність проєкту генерувати додаткову вартість для підприємства понад витрати на капітал. Наступним важливим індикатором ефективності є індекс прибутковості (PI), який відображає відносну віддачу на кожен інвестовану одиницю капіталу. Він розраховується як відношення суми дисконтованих чистих грошових потоків до загальної величини початкових капіталовкладень за формулою (3.4):

$$PI = \frac{\sum P_k}{(1+r)^k} / IC \quad (3.4)$$

Метод розрахунку індексу прибутковості (PI), по суті, є логічним продовженням методу чистої теперішньої вартості та дозволяє оцінити відносну віддачу на кожен інвестовану одиницю капіталу.

Критерії прийняття рішень за цим показником є однозначними:

якщо $PI > 1$, проєкт доцільно прийняти до реалізації;

якщо $PI < 1$, інвестиційну пропозицію слід відхилити;

при $PI = 1$ проєкт вважається граничним – він не є збитковим, але й не приносить додаткового прибутку.

Для ТОВ «Кохнівський хліб» індекс прибутковості розраховується як відношення сумарного дисконтованого доходу до обсягу початкових інвестицій:

$$PI = 15699,0 / 12000,0 = 1,31$$

Оскільки отримане значення перевищує одиницю, це підтверджує високу економічну ефективність запланованої модернізації. Наступним кроком

є визначення періоду окупності (PP) інвестиційного проєкту. Даний метод є одним із найпростіших та найпоширеніших у світовій обліково-аналітичній практиці, оскільки дозволяє швидко оцінити ліквідність інвестицій, хоча він і не завжди враховує часову впорядкованість грошових надходжень у повному обсязі [55].

Для розрахунку терміну окупності застосуємо метод ітеративного пошуку року, в якому сукупні дисконтовані надходження повністю перекриють вкладені кошти. Спершу визначимо суму продисконтованих грошових потоків за перші три роки реалізації проєкту:

$$3233,0 + 2787,0 + 4804,0 = 10\,824,0 \text{ тис. грн.}$$

Аналіз показує, що станом на кінець третього року інвестиції ще не окупилися, отже, точка беззбитковості буде досягнута протягом четвертого року (2028 р.). Для завершення окупності проєкту необхідно ще доотримати 1176,0 тис. грн (12 000,0 – 10 824,0). Така динаміка свідчить про те, що основна частина капіталовкладень повертається підприємству в другій половині інвестиційного циклу, що є характерним для проєктів із модернізації виробничих ліній, де ефект від розширення асортименту (хліб «Сімейний» нарізний) наростає поступово.

Для остаточного визначення терміну окупності проєкту модернізації ТОВ «Кохнівський хліб» необхідно розрахувати, за який саме період протягом четвертого року буде отримано залишкову суму у розмірі 1176,0 тис. грн. Шляхом складання пропорції, де 4874,0 тис. грн (прогнозний потік четвертого року) відповідають 12 місяцям, встановлено, що необхідна сума буде згенерована за 2,9 місяці.

Таким чином, повний період повернення інвестиційних витрат становить 3 роки та 3 місяці, що є цілком прийнятним показником для проєктів у харчовій промисловості, пов'язаних із оновленням основного капіталу. Важливим етапом реалізації проєкту є регламентація розрахунків з інвестором. Як правило, сума основного боргу повертається поступово протягом усього періоду кредитування.

У фінансовій практиці виділяють два базові методи погашення інвестиційних позик: періодичними внесками та «амортизаційне» погашення. Для ТОВ «Кохнівський хліб» найбільш привабливим є саме амортизаційний метод, оскільки сукупна сума виплат за основним боргом разом із нарахованими відсотками при такому підході є значно меншою порівняно з методом періодичних внесків. Згідно з цією методикою, кожна строкова річна виплата (ануїтет) включає в себе рівномірне погашення тіла кредиту (K) та відсоткові нарахування на залишок заборгованості (I). Математичне визначення величини рівної строкової річної виплати, яка дозволить повністю розрахуватися з інвестором протягом 4 років, здійснюється за формулою (3.5):

$$P = B \{r * (1 + r)^n / [(1 + r)^n - 1]\} \quad (3.5)$$

де r – відсоткова ставка; n – строк кредиту; B – величина боргу.

Величина $r * (1 + r)^n / [(1 + r)^n - 1]$ представляє собою коефіцієнт погашення заборгованості.

$$P = K + I \quad (3.6)$$

де K – виплата основного боргу; I – величини відсоткового платежу.

Щорічна виплата становитиме:

$$P = 12000 * (0,16 * 1,16^4) / (1,16^4 - 1) = 4288,499 \text{ (тис. грн.)}$$

Величина відсоткового платежу за перший рік:

$$I_1 = 12000 * 0,16 = 1920 \text{ (тис. грн.)}$$

$$K_1 = P - I_1 = 4288,499 - 1920 = 2368,499 \text{ (тис. грн.)}$$

Залишок основного боргу після першого року:

$$B_2 = 12000 - 2368,499 = 9631,501 \text{ (тис. грн.)}$$

$$I_2 = 9631,501 * 0,16 = 1541,040 \text{ (тис. грн.)}$$

$$K_2 = 4288,499 - 1541,040 = 2747,459 \text{ (тис. грн.)}$$

$$B_3 = 9631,501 - 2747,459 = 6884,042 \text{ (тис. грн.)}$$

$$I_3 = 6884,042 * 0,16 = 1101,447 \text{ (тис. грн.)}$$

$$K_3 = 4288,499 - 1101,447 = 3187,052 \text{ (тис. грн.)}$$

$$B_4 = 6884,042 - 3187,052 = 3696,990 \text{ (тис. грн.)}$$

$$I_4 = 3696,990 * 0,16 = 591,518 \text{ (тис. грн.)}$$

$$K_4 = 4288,499 - 591,518 = 3696,981 \text{ (тис. грн.)}$$

Графік погашення боргу наведено у табл.3.8.

Таблиця 3.8

План погашення боргу ТОВ «Кохнівський хліб»

Рік	Залишок (В) боргу (тис. грн.)	Відсотковий платіж (І), (тис. грн.)	Річні витрати з погашення основного боргу (К), (тис. грн.)	Річна строкова виплата, (тис. грн.)
1.	12000,0	1920,0	2368,499	4288,707
2.	9631,292	1541,040	2747,459	4288,707
3.	6884,042	1101,447	3187,052	4288,707
4.	3696,99	591,518	3696,981	4288,707
-	-	5154,0	12000	17154,0

Фінансові взаєморозрахунки з інвестором відбуваються наприкінці кожного звітного року, що дозволяє йому оперативно розміщувати отримані кошти на банківські депозити під відсотки. Такий підхід забезпечує ефективний захист капіталу від негативного впливу інфляційних процесів і мінімізує ризики, пов'язані з поверненням капіталовкладень після закінчення чотирирічного терміну інвестування. Згідно з розробленим планом погашення заборгованості, після завершення циклу модернізації у 2028 році інвестор отримає чистий прибуток у розмірі 5154,0 тис. грн, при тому що початковий обсяг вкладень становив 12000 тис. грн.

Отже, запропонований проєкт є економічно прибутковим, а його практична реалізація забезпечує вагомі стратегічні переваги для всіх зацікавлених сторін. Інвестор отримує стабільний додатковий дохід, тоді як власники ТОВ «Кохнівський хліб» досягають суттєвого якісного оновлення бізнесу. Ключовими результатами для підприємства стануть зростання виробничих потужностей на 70%, вихід на нові географічні ринки збуту та

суттєва економія коштів завдяки оптимізації процесів сертифікації.

Окрім фінансових показників, втілення проєкту сприятиме поліпшенню якості та розширенню асортиментної матриці, зокрема за рахунок впровадження нарізної продукції. Це стимулюватиме збільшення обсягів виробництва та реалізації, що в підсумку забезпечить стійке зростання чистого прибутку організації та зміцнення її конкурентних позицій у хлібопекарській галузі.

3.3. Формування антикризової стратегії управління фінансовою стабільністю підприємства в умовах турбулентності

Стратегія фінансової стійкості становить собою комплексну систему довгострокових цілей фінансової діяльності ТОВ «Кохнівський хліб», а також сукупність найбільш ефективних методів їх реалізації, що базуються на глибокому аналізі та професійному управлінні грошовими потоками. Формування такої стратегії виступає фундаментальною передумовою для успішного функціонування та сталого розвитку підприємства на ринку. Будучи невід'ємною складовою загальної стратегії економічного зростання, вона має бути повністю узгоджена з глобальними цілями та вектором розвитку організації.

Впровадження стратегії фінансової стійкості та її практична реалізація в межах фінансового механізму підприємства повинні ґрунтуватися на принципах, адекватних вимогам сучасної ринкової економіки. Під час розробки необхідно враховувати галузеву специфіку, пріоритетні напрямки діяльності та організаційно-правову форму підприємства, що відображено у структурі взаємозв'язків на рис. 3.1.

Початковим етапом розробки стратегії є чітке формулювання стратегічної мети діяльності ТОВ «Кохнівський хліб». На різних стадіях життєвого циклу, залежно від ринкової кон'юнктури та внутрішніх умов господарювання, цілі підприємства можуть трансформуватися.

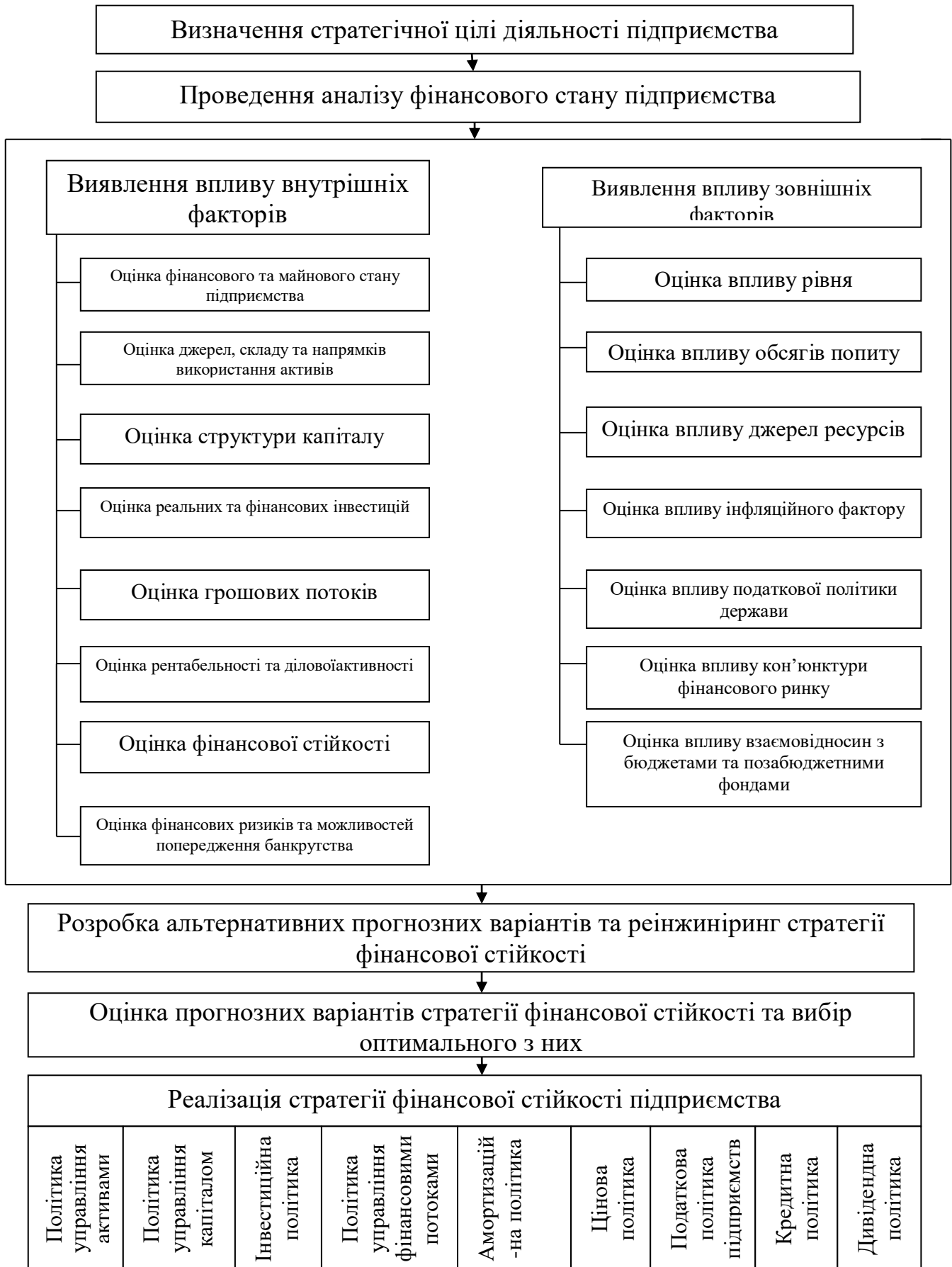

Рис. 3.1. Модель формування та реалізації стратегії фінансової стійкості для ТОВ «Кохнівський хліб»

Проте головною стратегічною метою за будь-яких умов залишається гарантування фінансової безпеки через забезпечення організації необхідними та достатніми фінансовими ресурсами для реалізації модернізації та підтримки поточної ліквідності.

Змістом другого етапу розробки стратегії фінансової стійкості є всебічний аналіз фінансового стану ТОВ «Кохнівський хліб» за низкою ключових економічних показників, а також ідентифікація та оцінка впливу зовнішніх чинників на діяльність підприємства.

На основі отриманих результатів дослідження, на третьому етапі формування стратегії здійснюється розробка альтернативних прогнозних сценаріїв та, за необхідності, реінжиніринг фінансової стратегії для її адаптації до мінливих умов ринку.

Четвертий етап передбачає детальну оцінку запропонованих прогнозних варіантів стратегії фінансової стійкості та вибір найбільш оптимального з них, який забезпечить максимальну ефективність використання ресурсів.

Реалізація обраної стратегії є складним і багатогранним процесом, що охоплює управління активами та капіталом, а також формування інвестиційної, амортизаційної, цінової, кредитної, дивідендної та податкової політики. Крім того, невід'ємною частиною цього процесу є розробка дієвої політики управління фінансовими потоками, що в сукупності забезпечить стабільний розвиток підприємства у довгостроковій перспективі.

Висновок до розділу 3

У третьому розділі роботи обґрунтовано стратегічні вектори зміцнення фінансової стійкості ТОВ «Кохнівський хліб» через реалізацію інвестиційного сценарію модернізації. Аналіз показав, що попри задовільний поточний стан, подальший розвиток підприємства критично гальмується дефіцитом вільних оборотних коштів та високим рівнем зносу основних засобів (близько 73%), що фактично блокує можливість диверсифікації асортименту.

Ключовим рішенням для подолання технологічної відсталості є залучення зовнішніх інвестицій у розмірі 12000 тис. грн. Проєкт передбачає закупівлю сучасних ротаційних печей ЖХП-3, машини для нарізки хліба АКРА-12 та проведення сертифікації системи управління якістю за міжнародним стандартом ISO 9001. Впровадження цього технологічного комплексу дозволить збільшити виробничу потужність на 70%, довівши річний обсяг випуску продукції до 14 688 тонн. Крім того, перехід на разову сертифікацію ISO 9001 терміном на 5 років замість щорічного підтвердження окремих партій забезпечить економію у розмірі 105 тис. грн за весь період.

Важливим вектором розвитку визначено вихід у сегмент фасованої продукції через запуск нової лінійки – хліб «Сімейний» нарізний. Проєктний розрахунок собівартості одиниці вагою 0,4 кг склав 14 805,9 грн за тону, а прогнозована роздрібна ціна – 18,00 грн, що відповідає ринковій кон'юктурі та забезпечує підприємству необхідний запас фінансової міцності. Очікується, що завдяки розширенню асортименту та покращенню якості продукція ТОВ «Кохнівський хліб» зможе вийти на нові географічні ринки збуту.

Оцінка економічної ефективності інвестиційних ініціатив підтвердила їхню високу доцільність. Прийнята ставка дисконту з урахуванням інфляції склала 16,6%, що значно нижче розрахованої внутрішньої норми дохідності (IRR = 28,35%). Чиста теперішня вартість проєкту (NPV) зафіксована на рівні 3 699,0 тис. грн, а індекс прибутковості (PI) становить 1,31, що однозначно свідчить про прибутковість проєкту. Термін окупності інвестицій (PP) визначено на рівні 3 років та 3 місяців.

Для розрахунків з інвестором обрано амортизаційний метод погашення позики, який передбачає рівні річні виплати (ануїтет) у розмірі 4 288,707 тис. грн протягом 4 років. Такий підхід дозволяє підприємству рівномірно розподілити фінансове навантаження, забезпечуючи інвестору сукупний чистий прибуток у розмірі 5 154,0 тис. грн.

Завершальним етапом стала розробка антикризової стратегії управління фінансовою стабільністю, що базується на чотирьох етапах: від аналізу впливу

внутрішніх і зовнішніх факторів (конкуренція, попит, інфляція) до вибору оптимального прогнозного сценарію. Реалізація цієї стратегії передбачає комплексне управління активами, капіталом, ціновою та кредитною політикою, що в сукупності забезпечить ТОВ «Кохнівський хліб» стійкий розвиток та гарантування фінансової безпеки у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

Фінансова стійкість підприємства виступає однією з фундаментальних умов його життєдіяльності, сталого розвитку та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності на ринку. Саме цей показник комплексно характеризує ефективність операційного, інвестиційного та фінансового розвитку, акумулюючи критично важливу інформацію для потенційних інвесторів, постачальників та власників. Фінансова стійкість ТОВ «Кохнівський хліб» тісно пов'язана з його перспективною платоспроможністю, а її аналіз дозволяє чітко визначити фінансові можливості організації в майбутньому періоді.

В умовах трансформаційної економіки та під тиском кризових явищ одним із найпріоритетніших завдань для вітчизняних підприємств хлібопекарської промисловості є системне підвищення рівня їхньої фінансової стійкості. Саме цією потребою зумовлене глибоке дослідження фінансового стану реально діючого суб'єкта господарювання – ТОВ «Кохнівський хліб». У роботі запропоновано конкретні шляхи забезпечення стабільності через впровадження інвестиційного проєкту та реалізацію адаптивної фінансової стратегії, що дозволить підприємству не лише протистояти кризі, а й вийти на новий рівень технологічного та економічного розвитку.

У першому розділі кваліфікаційної роботи здійснено ґрунтовне дослідження теоретичних основ фінансової стійкості підприємства та визначено ключові методи її забезпечення. Встановлено, що фінансова стійкість є комплексною багатофакторною економічною категорією, яка органічно поєднує в собі поняття сталості та стабільності. Відповідно до природи функціонування суб'єкта господарювання, виокремлюють внутрішню, фінансову та загальну стійкість. Фінансова стійкість безпосередньо відображає постійне та стабільне перевищення доходів над витратами, забезпечує вільне маневрування грошовими коштами та здатність підприємства через їх ефективне використання гарантувати безперервність процесів виробництва й

реалізації продукції. Більше того, цей стан фінансових ресурсів дозволяє ТОВ «Кохнівський хліб» не лише підтримувати поточну діяльність, а й здійснювати капітальні витрати на розширення та технологічне оновлення потужностей.

Важливим компонентом фінансової стійкості є наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів для розвитку конкурентоспроможного виробництва. На динаміку показників стійкості впливає сукупність факторів, які доцільно класифікувати на внутрішні, що безпосередньо залежать від якості менеджменту та організації роботи, та зовнішні, зміна яких практично не підконтрольна підприємству. Існування різноманітних теоретичних підходів зумовило появу принципово різних методик оцінки, серед яких особливої уваги заслуговують: модель забезпеченості запасів і витрат власними та залученими джерелами, класифікація фінансового стану за ступенем стійкості, а також аналіз системи показників, що включають ринкові позиції, платоспроможність, ліквідність балансу та рентабельність. Використання інтегральних критеріїв дозволяє забезпечити комплексність оцінки та сформулювати об'єктивне уявлення про життєздатність організації в умовах ринкової нестабільності.

У другому розділі було проведено всебічний аналіз діяльності ТОВ «Кохнівський хліб», спеціалізація якого охоплює виробництво хлібобулочних виробів, кондитерської продукції тривалого зберігання, а також роздрібну торгівлю продовольчим асортиментом. Оцінка фінансового стану підприємства базувалася на дослідженні ключових індикаторів ефективності його господарської діяльності. Результати аналізу структурної динаміки виявили формування несприятливої тенденції: понад 70,6% усього приросту майна було забезпечено за рахунок необоротних активів. Це свідчить про те, що залучені фінансові ресурси спрямовувалися у найменш ліквідні форми, що об'єктивно послаблює загальну фінансову стабільність товариства.

Тривожним сигналом є також виявлена диспропорція між темпами розвитку активів та обсягами реалізації. Зокрема, на фоні надзвичайно високих темпів росту вартості активів (на 18,2%) спостерігається одночасний спад темпів продажу продукції на 6,25% у порівнянні з попереднім роком. Така

ситуація вказує на неефективне використання наявного ресурсного потенціалу та уповільнення оборотності капіталу. Крім того, критичний аналіз технічної бази підтвердив, що існуюче виробниче обладнання є морально та фізично застарілим, що перешкоджає нарощуванню обсягів випуску та диверсифікації асортименту. У сукупності ці чинники обґрунтовують необхідність докорінних змін у фінансовій стратегії підприємства та залучення цільових інвестицій для технологічної модернізації.

Додатково проведено аналіз фінансового стану ТОВ «Кохнівський хліб» на основі класифікації активів за ступенями ризику. Дослідження показало, що частка активів із середнім та високим ступенями ризику зростає протягом звітнього періоду на 2,9 пункти, досягнувши на кінець року рівня 67,9% від загальної вартості майна. Така динаміка свідчить про суттєве зниження фінансової стійкості, що зумовлено передусім накопиченням неліквідних виробничих запасів, залишками готової продукції, яка не має попиту, та зростанням простроченої дебіторської заборгованості. Стан основних засобів залишається критичним: їхній значний знос вимагає постійних витрат на ремонт, а коефіцієнт придатності на кінець року складає лише 25,3%, що робить неможливим забезпечення безперебійного та ефективного виробництва.

Дослідження структури запасів виявило перевищення оптимальних значень коефіцієнта їх накопичення, який зріс з 2,7 на початок року до 3,1 на кінець звітнього періоду. Це підтверджує незадовільну логістичну політику та надмірне відволікання оборотних коштів у виробничі запаси. Аналіз руху грошових коштів показав, що основна діяльність забезпечує 96,1% усіх надходжень, де лєвова частка (5195,0 тис. грн, або 81,5%) припадає безпосередньо на продаж товарів та послуг. Водночас інші 14,6% надходжень мають епізодичний характер, що підкреслює залежність підприємства від стабільності основного ринку.

У структурі власного капіталу при незмінному статутному фонді зафіксовано приріст додаткового капіталу на 32,7%, що забезпечило понад 62% загального нарощення фінансових ресурсів. Чистий прибуток за звітний рік

склав 666,0 тис. грн (11,47% від загального капіталу), що є дещо нижчим показником рентабельності порівняно з попереднім роком. Щодо позикових джерел, то найбільш динамічно зростали кредити та позики – на 200,0 тис. грн (+44,4%), що збільшило їхню питому вагу в пасивах до 11,28% та вказує на зростаючу залежність підприємства від зовнішнього фінансування.

Аналіз асортименту продукції, структури майна та технічного стану активів ТОВ «Кохнівський хліб» дозволив чітко ідентифікувати критичні зони, що гальмують розвиток підприємства. Основними деструктивними факторами визначено незадовільний стан основних засобів, неефективну структуру запасів та уповільнення руху грошових коштів. Очевидно, що самостійне розв'язання цих проблем власним коштом наразі є неможливим, тому ключовою рекомендацією роботи є залучення зовнішнього фінансування через впровадження комплексного інвестиційного проекту обсягом 12000 тис. грн.

Проведена оцінка економічної ефективності інвестицій дала позитивні результати, підтвердивши фінансову привабливість модернізації як для інвестора, так і для самого підприємства. Розрахунки доводять, що реалізація проекту дозволить ТОВ «Кохнівський хліб» досягти стратегічного прориву: виробничі потужності зростуть на 70%, що створить фундамент для виходу на нові ринки збуту та значного розширення асортименту, зокрема за рахунок високорентабельної нарізної продукції.

Крім того, перехід на міжнародні стандарти сертифікації забезпечить суттєву економію операційних витрат, а впровадження сучасних технологічних ліній гарантуватиме високу якість продукції та мінімізацію браку. У підсумку, прогнозоване зростання обсягів реалізації забезпечить стабільний приріст чистого прибутку організації та гарантує повне повернення капіталовкладень інвестору протягом 3 років і 3 місяців, що є свідченням високої життєздатності та фінансової стійкості підприємства у перспективному періоді 2025-2028 років.

У третьому розділі магістерської роботи запропоновано комплексний підхід до покращення показників фінансового стану ТОВ «Кохнівський хліб»

шляхом втілення інвестиційного проєкту. Розрахунки підтверджують, що в результаті реалізації запланованих заходів інвестор отримає прибуток у розмірі 5 154,0 тис. грн при загальному обсязі вкладень 12 000 тис. грн. Інвестиційний важіль у даному випадку здійснює вирішальний вплив на процес підвищення ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства, забезпечуючи його довгострокову стабільність та конкурентоспроможність на ринку. Таким чином, у роботі не лише обґрунтовано стратегію забезпечення фінансової стійкості досліджуваного суб'єкта господарювання, а й визначено конкретні шляхи оздоровлення його фінансового стану через залучення зовнішнього капіталу.

Практична значущість проведеного дослідження визначається розробленими пропозиціями щодо вдосконалення механізмів фінансової стійкості, які можуть бути успішно адаптовані та застосовані іншими підприємствами хлібопекарської промисловості України в умовах трансформаційної економіки. Використана у роботі система фінансових індикаторів та уніфікована схема аналізу враховують як поточну економічну кон'юнктуру, так і специфічні галузеві особливості діяльності.

Завдяки цьому запропонований інструментарій може бути використаний менеджментом підприємств, потенційними інвесторами та іншими зацікавленими користувачами для проведення об'єктивного аналізу, комплексної оцінки ризиків та прийняття зважених фінансових рішень, спрямованих на максимізацію вартості бізнесу та зміцнення його ринкових позицій у період до 2028 року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019. 328 с.
2. Балакин М.Ф. Методичні аспекти оцінки фінансової стійкості підприємства. Економічний аналіз. 2022. - 48.
3. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства: Підручник. К.: Либідь, 1998. 312 с.
4. Білецька Н. Показники фінансової стійкості в аналізі ефективності функціонування підприємницьких структур. Регіональна економіка. 2015. №4. С. 224-232.
5. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2015. 592 с
6. Бланк І.А. Концептуальні основи фінансового менеджменту. К.: Ніка-Центр, Ельга, 2023. 448 с.
7. Бланк І.А. Управління грошовими потоками. К: Ніка-Центр: Ельга, 2022. 457 с.
8. Бланк І.А. Управління фінансовою стабілізацією підприємства. К.: Ніка-Центр, Ельга, 2003. 496 с.
9. Бланк І.А. Управління прибутком. К.: Ніка-Центр: Ельга, 2022. 347с.
10. Брігхем Е.Ф. Основи фінансового менеджменту. К.: ШОС, 2021. 416 с.
11. Болгов В.Є., Витяганець І.М. Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності як важлива ціль внутрішньофірмового бюджетування. Економіка і організація управління. ДонНУ імені Василя Стуса. 2021. № 1 (41). С. 15–29. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/10815/10720>
12. Брігхем Є. Ф. Основи фінансового менеджменту: Підруч.: Пер. з англ. К.: Молодь, 1997. 1000 с.
13. Бугай В. З., Омельченко В. М. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства. Держава та регіони. 2018. №1. С. 34–39.

14. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: Навч. посіб. Житомир: ПП «Рута», 2023. 680 с.
15. Буцкая И.Ю. Вибір системи покликів оцінки фінансового стану підприємств. Бізнес-Інформ. 2020. №1. С.84-86.
16. Васильчук І. П., Чміль Д. О. Дивідендна політика та її вплив на фінансову стійкість підприємства. Бізнес-інформ. 2020. № 2. С.376–383. URL: <http://projects.dune-hd.com/bitstream/handle/2020/36598/div-pol.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
17. Вдовенко Л. О. Економічна сутність та значення кредитоспроможності підприємств. Облік і фінанси. 2016. № 1. С. 108-111.
18. Вітлинський В. В., Пернарівський О. В., Баранова А. В. Оцінка кредитоспроможності позичальника та ризику банку. Фінанси України. 2023. №12. С. 125-132.
19. Глушко А. Д. Вплив пандемії COVID-19 на фінансову стійкість підприємств. Економічний розвиток держави та її соціальна стабільність : матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 14 черв. 2021 р. Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2021. С. 102–103. URL: <http://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/9561>.
20. Головка О.Г., Анішина Є.О., Мельник А.Ю. (2019). Антикризове управління підприємством як передумова підвищення його фінансової стійкості. Економіка та управління підприємствами. 2019. 6(23). С.260-266. <https://doi.org/10.32782/easterneurope>.
21. Дем'яненко І.В. Фінансова стійкість підприємств та її бюджетно-податкове регулювання // Фінанси України. 2021. №5. С. 127 - 136.
22. Дем'янюк О. З., Штефан Л. С. Діагностика фінансової стійкості підприємств в умовах нестабільного економічного середовища. Вісник Хмельницького національного університету. 2023. № 4. С. 110–115.
23. Дробот В. І. Технологія хлібопекарського виробництва: Підруч. для учнів проф. – техн. навч. закл. К.: Техніка, 2016. 297 с.
24. Економічний аналіз / За ред. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута»,

2023. 247 с.

25. Економічний аналіз / За ред. Ф.Ф.Бутинця. Житомир: ПП"Рута", 2023. 311 с.

26. Жежера М. Порівняльна характеристика методики проведення аналізу фінансового стану підприємств в Україні та за кордоном. Економіка, фінанси, право. 2021. № 5. С. 39 – 47.

27. Заруба О.Д. Основи фінансового аналізу та менеджменту. К.: Хвиля-Прес, 1995. 158 с.

28. Зеркалов Д.В. Охорона праці в галузі: Загальні вимоги. Навчальний посібник. К. : «Основа», 2021. 551 с.

29. Іванов В. Л., Малов В. А. Забезпечення організаційно-економічної стійкості промислового підприємства. Економіка. Менеджмент. Підприємство. 2020. № 22. С. 32–39.

30. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. К.: МАУП, 2020. 152с.

31. Керанчук Т. Фінансова стабільність підприємства і методичні аспекти її оцінки. Економіка України. 2020. №1. С.83 - 86.

32. Кирчанова М.Ю. Особливості застосування коефіцієнтів при оцінці фінансової стійкості підприємства. Молодий вчений. 2023. №3. С.227-229.

33. Кондратьєв О.В. Фінансова стійкість у механізмі господарювання підприємством. Фінанси України. 2019. №7. С.73 - 76.

34. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. 2-ге вид., стер. К. : Т-во „Знання”, КОО, 2021. 378 с.

35. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2018. 392 с.

36. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання. Монографія. К.: КНЕУ, 2021. 387 с.

37. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: навчальний посібник. К.: Національний торгово-економічний університет. 2025. 377 с.

38. Лігоненко Л., Ковальчук Г. Оцінка платоспроможності підприємства: Методичні підходи. Економіка, фінанси, право. 2016. № 9. С. 45 – 54.
39. Любушин Н.П. аналіз методів і моделей оцінки фінансової стійкості організації. Економічний аналіз. 2020. №1 (166).
40. Мазнєв Г.Є. Антикризове управління як сфера бізнес-адміністрування. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 10(2). С. 13–17.
41. Мамонтова НА. Умови забезпечення фінансової стійкості підприємств. Фінанси України. 2018. №8. С. 103-106.
42. Методичний посібник для студентів та спеціалістів «Бухгалтерський облік та аудит». Настільна книга майбутнього бухгалтера 2025. 274 с.
43. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : Навч. посіб. К. : Вища шк., 2023. 278 с.
44. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2023. 412 с.
45. Назарова Т. Ю., Гаврик А. А. Фінансова стійкість підприємства в сучасних умовах. Загальнодержавний науково-виробничий та інформаційний журнал «Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит». 2021. № 5–6 (159–160). С. 44–51. <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2021.05.06>
46. Новий тлумачний словник української мови: 42000 слів / укладач В.В. Яременко, О.Сліпушко. К.: Аконт, 2020. 587 с.
47. Офіційний сайт міжнародної консалтингової компанії “McKinsey & Company”. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/risk-and-resilience/our-insights/from-risk-management-to-strategic-resilience>.
48. Павленко О. П., Кожушко Д. В. Теоретичні аспекти оцінки фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств. Економічний простір. 2021. № 173. С. 76–80. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/173-11>

49. Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. – метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2022. 388 с.
50. Павлюк Т. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства. Наука – виробництву. LV Науково-технічна конференція здобувачів вищої освіти. 2021. С. 115–118. URL: <http://www.kntu.kr.ua/doc/zbirnyki/2021/4.pdf#page=115>.
51. Партин Г. О., Дідух О. В. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи. Наук. вісн. НЛТУ України : зб. наук.-техн. пр. 2020. Вип. 20.8. С. 275–279. URL:<https://cyberleninka.ru/article/n/osoblivosti-vplivu-osnovnih-chinnikov-na-finansovu-stiykist-pidpriemstva-v-umovah-finansovo-ekonomichnoyi-krizi/viewer>
52. Партин Г.О., Загородній А.Г. Фінанси підприємств: Навч. посібник. Львів: ЛБІНБУ, 2023. 265 с.
53. Пересада А.А., Майорова Т.В. Інвестиційне кредитування: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2022. 06 с.
54. Подольська В.О. Комплексна оцінка фінансової стійкості підприємства. Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації: зб. наук. праць. 2019. №4(35).
55. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах : Постанова Національного банку України від 11.06.2018 № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Техти> (дата звернення: 10.11.2024)
56. Про затвердження Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України: Постанова Національного банку України від 27.02.2018 № 17. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0583-03> (дата звернення: 12.09.2024)
57. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999, 679-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 10.09.2024)
58. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : Навч.

посіб. К. : Знання, 2014. 654 с.

59. Слав'юк Р.А., Фінанси підприємств : Навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2022. 460 с.

60. Телін С.В. Антикризове управління – превентивний захід попередження банкрутства. Економіка промисловості. 2020. № 2. С. 72–76.

61. Терещенко О. Дискримінантна модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства. Економіка України. 2023. № 8. С. 38–44.

62. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. К.: КНЕУ, 2022. 282 с.

63. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2023. 554 с.

64. Тищенко О. М. Моделювання оцінки та прогнозування фінансової стійкості підприємства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2019. № 640. С. 406–415. URL: <https://ena.lpnu.ua/handle/ntb/2509>

65. Федина В. В. Кредитний ризик банку: сутність та причини виникнення. Підприємництво і торгівля. 2023. № 39. С. 223–228. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-39-27>

66. Фінанси підприємств : Навчальний посібник : Курс лекцій / За ред. д.е.н., проф. Г.Г. Кірейцева. Київ : ЦУЛ, 2022. – 268 с.

67. Фінанси підприємств : Підручник / Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. 4-те вид., перероб. та доп. К. : КНЕУ, 2022. – 571 с., іл.

68. Фінанси підприємств: навч.–метод. посібник для сам ост. вивч. дисц. / Л.Д. Буряк, Є.В. Вакуленко, А.П. Куліш та ін. – К.: КНЕУ, 2023. – 165 с.

69. Фінанси підприємств: Навчальний посібник: Курс лекцій / За ред. д.е.н., проф. Г.Г. Кірейцева. Київ: ЦУЛ, 2022. – 268 с.

70. Фінанси підприємств: Підручник / За ред. проф. А.М.Поддєрьогіна. К.: КНЕУ, 2020. 289 с.

71. Фінансова діяльність підприємств: Підручник / Бандурка О.Н., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Либідь, 2022. 384 с.

72. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: ЦУЛ, 2022. 360 с.
73. Шиян Д.В., Строченко Н.І. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. К.: Видавництво А.С. К., 2023. 240 с.
74. Якименко С. О. Особливості кредитування юридичних осіб регіональними банками на прикладі банків Запорізької області . Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. 2017. Вип.27, ч.3. С.98-102.
75. Kuzior, A., Krawczyk, D., Kubicka, J., Zozulankova, V., Jedralska, K., & Nestorenko, T. Public Perception of the Management of the Implementation of Solutions from the Smart City. *European Research Studies Journal*, 2024, XXVII (3), 1180-1195. <https://doi.org/10.35808/ersj/3789>
76. Nestorenko, T., Koinash, M., Nestorenko, O., & Symonenko, D. Modelling of innovative and investment processes in resort cities and destinations. *Development Service Industry Management*, 2024, (4), 351–357. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-8\(54\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-8(54))
77. Olvinska, Y., Nestorenko, O., Nestorenko, T. Features of statistical assessment of regional development. Актуальні аспекти сучасної статистичної науки і практики: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті проф. А.З. Підгорного (Одеса, 6 червня 2025 р.). Одеський національний економічний університет, 2025, 133-135.
78. Zakharchenko, P., Nestorenko, T., & Koinash, M. Innovative and Investment Development of Resort Cities and Destinations: Sustainable Development Modelling. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2024. (4), 400–404. <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-14-52>